

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

*“Det är inget lättvindigt beslut... man tänker
många varv under tiden...”*

- En kvalitativ studie om socialsekreterare på socialjourens bedömningar gällande övervägande om placering utanför hemmet för barn och unga

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp
Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits
Kandidatnivå
Höstterminen 2014
Författare: Julia Andersson och Linn Allert
Handledare: Ing-Marie Johansson

Abstract

Titel: “Det är inget lättvindigt beslut... man tänker många varv under tiden...” - En kvalitativ studie om socialsekreterare på socialjourens bedömningar gällande övervägande om placering utanför hemmet för barn och unga

Författare: Julia Andersson och Linn Allert

Nyckelord: socialjour, placering, barn som far illa, beslutsprocessen, akut handläggning

Syftet med vår studie var att få en inblick i socialsekreterare på socialjourens (joursekreterare) arbete gällande barn som far illa och hur de resonerar i beslutsprocessen om eventuell placering utanför hemmet enligt SoL 4 kap. 1 § eller 6 § LVU samt vilka svårigheter som kan uppstå i den akuta handläggningen av barn och unga. Vi ville även undersöka vilket stöd joursekreterarna upplever att de har i beslutsprocessen. För att uppnå vårt syfte har vi utgått från frågeställningarna: Vilka faktorer beskriver joursekreterare är avgörande för en placering enligt SoL 4 kap. 1 § eller 6 § LVU i förhållande till barnets/den unges liv? Vilka svårigheter beskriver joursekreterarna, kan uppstå i beslutsprocessen vid avgörande om omedelbar placering av barn och unga? Vilket stöd i beslutsprocessen upplever joursekreterarna att de har? Vi har baserat studien på en kvalitativ metod och har intervjuat åtta joursekreterare från två olika socialjourer. Den insamlade empirin har analyserats utifrån de teoretiska utgångspunkterna barnperspektiv och barns bästa, tyst kunskap och handlingsutrymme samt tidigare forskning. Av vårt resultat framkommer det att joursekreterarna upplever en komplexitet i beslutsprocessen, då det är en rad olika faktorer att ta hänsyn till. Joursekreterarna uttryckte att vid varje enskilt fall görs en situationsbedömning utifrån risk och skydd eftersom varje situation är unik. Joursekreterarens magkänsla, barnets ålder och nätverk är några av de avgörande faktorerna i beslutsfattandet. En av svårigheterna som joursekreterarna satte ord på var övervägande av placering med utgångspunkt på vilket trauma som blir värst för barnet eller den unge. Joursekreterarna förklarade att en noga avvägning var nödvändig för att undvika större problematik. Samtliga joursekreterare känner stort stöd av sin kollega vilket skapar trygghet i beslutsfattandet. Tankar kring lagstiftningens stöd var delade, där majoriteten ansåg lagstiftningen som tillräcklig vägledning.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.1.1 Socialtjänstens arbete med barn och unga	1
1.1.2 Socialjourens arbete	2
1.2 Problemformulering	2
1.3 Syfte.....	2
1.4 Frågeställningar	3
1.5 Begreppsdefinition	3
2. Tidigare forskning	4
2.1 Bedömningar, reflektioner och stöd vid tvångsomhändertagande	4
2.2 Att handskas med komplexa beslut	6
2.3 Skillnader mellan integrerade och specialiserade verksamheter	6
2.4 Separation från föräldrarna.....	7
2.5 Socialt arbete med små barn.....	7
3. Teoretiska utgångspunkter	8
3.1 Barnperspektiv och barns bästa	8
3.2 Tyst kunskap.....	9
3.3 Handlingsutrymme	10
4. Metod	11
4.1 Kvalitativ metod	11
4.2 Vår förförståelse	12
4.3 Litteratursökning	12
4.4 Urval och avgränsningar	12
4.5 Genomförande	13
4.6 Bearbetning av materialet.....	13
4.7 Analysmetod.....	14
4.8 Etiska överväganden.....	15
4.9 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet	15
4.10 Metoddiskussion.....	16
5. Resultat och analys	17
5.1 Individen i professionen	17
5.2 Komplexiteten i beslutsprocessen	19
5.2.1 Risk- och skyddsbedömning	19
5.2.2 Trauma	25
5.2.3 Respekt för tvångslagstiftning.....	26
5.3 Stödet i beslutsprocessen.....	27
5.3.1 Kollegialt samarbete	28
5.3.2 Stödet från lagen	30
6. Slutsatser	31
7. Slutdiskussion	32
8. Förslag till kommande forskning	34
Referenser	35
Bilagor	37
Bilaga 1: Intervjuguide	37
Bilaga 2: Presentationsbrev	38

Förord

Vi vill först och främst tacka våra informanter som deltagit i studien genom att dela med sig av sina tankar, erfarenheter och kunskaper. Utan er hade vår studie inte gått att genomföra!

Stort tack till vår handledare Ing-Marie Johansson för dina värdefulla synpunkter och goda råd som har varit otroligt betydelsefulla under uppsatsskrivandet.

Vi vill slutligen tacka varandra för ett gott samarbete.

Göteborg, september 2014

Julia & Linn

1. Inledning

Den sociala barnvården i socialtjänstens arbete är något som kan väcka starka känslor både hos professionella och hos allmänheten, då det gäller barn som riskerar att utsättas för fara. Att jobba inom den sociala barnvården är utmanade eftersom det innebär att man förmås ta ställning och ge ett svar på när ett barn far illa och hur man vet när ett barn far illa. Socialtjänstens arbete inom den sociala barnvården är av medialt intresse och riskerar att lätt utsättas för ifrågasättande och kritik. Det kan handla om att allmänheten reagerar och tycker att socialtjänsten borde ha agerat och ingripit i ett fall som senare uppdagats av media eller att kritiken riktas mot att socialtjänsten gjort onödiga ingripande i barns liv. Det innebär att en tydlig och väl genomförd bedömning av barnets situation är av stor vikt då professionellas beslut att ingripa respektive att inte ingripa kan leda till stora konsekvenser för barnets utveckling (Hessle, 1996). Studier kring socialtjänstens arbete är ett stort beforskat område. Däremot förekommer ytterst lite forskning kring socialjourens arbete vilket gjorde oss ännu mer nyfikna på ämnet. Vårt intresse riktar in sig på socialjourens bedömningar av barn och unga, då vi tror att de besluten måste vara det svåraste att bedöma då föräldrarnas vilja och barnets bästa inte alltid sammanfaller. Studien är starkt kopplat till socialt arbete eftersom den ger läsaren en inblick i resonemanget bland socialsekreterare på socialjouren kring barn och unga som far illa. Då socialjourens arbete nästintill är ett obeforskat område anser vi att studien är av stor relevans inom socialt arbete för att öka kunskapen om barn som far illa.

1.1 Bakgrund

1.1.1 Socialtjänstens arbete med barn och unga

Socialtjänsten är samhällets skyddsnät och har det yttersta ansvaret för att hjälpa socialt utsatta människor. Den sociala barnvården inom socialtjänsten ska hjälpa och stötta socialt utsatta familjer och barn. Socialtjänsten ansvarar för att skydda barn från att fara illa och hjälpa barn från ett ogynnsamt beteende, som både kan skada den enskilda individen och andra. Den sociala barnvården är en lagstyrd verksamhet som framförallt styrs av ramlagen socialtjänstlagen (SoL) vid frivilliga insatser och lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) vid tvångsåtgärder (Höjer, Sallnäs & Sjöblom, 2012). Då SoL är en ramlag innebär det en stor frihet att välja insatser efter varierande behov samt önskemål (Thunved, 2012). Som finns lagstadgat i SoL 5 kap. 1 § har samhället tillsammans med föräldrarna ett ansvar för att barn ska få gynnsamma levnadsförhållanden och en trygg uppväxt. Socialnämnden, som socialtjänsten och dess yrkesverksamma arbetar under, skall se till att de barn och ungdomar som riskerar en ogynnsam utveckling får det stöd och skydd som behövs för att bryta den negativa utvecklingen hos barnet. Socialnämnden skall också, om det så behövs utifrån barnets bästa, ge uppfostran och vård utanför det egna hemmet. Om frivilliga insatser för barnet inte är möjliga då föräldrarna inte ger samtycke till vården, måste socialnämnden verka i föräldrarnas ställe för att fatta ett beslut som kan förhindra en ogynnsam utveckling hos den unge. Det innebär att om socialnämnden anser att den unge behöver bistånd från socialtjänsten men föräldrarna och i vissa fall den unge inte medverkar till insatsen kan vård utan deras samtycke ändå beredas. Detta då enligt LVU. Denna lag fungerar på så vis

som ett komplement till socialtjänstlagen, i situationer då frivilliga insatser inte är möjliga (Thunved, 2012).

1.1.2 Socialjourens arbete

Socialjouren handlägger akuta ärenden under kvällar och helger, när den ordinarie socialtjänsten inte är öppen. Akuta ärenden innebär att handläggningen inte kan vänta tills kontorstid. Hur socialjouren är organiserad varierar från kommun till kommun, där större kommuner kan ha egen socialjour medan mindre kommuner kan gå samman och tillsammans har en gemensam socialjour. Det förekommer även att en annan kommun åtar sig jourärenden åt kommunen. Socialjourens arbete innebär myndighetsutövning, där arbetet är lagstyrt av SoL, LVU, lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM), sekretesslagen (SkrL) samt förvaltningslagen (FL). Arbete på en socialjour innebär därmed kompetens att möta olika målgrupper med olika problematik samt kunna agera i akuta situationer. Enligt socialtjänstlagen bör kommunerna ha en socialjour eller liknande verksamhet, i annat fall är socialnämndens ordförande ansvarig (Bris, 2010; Nyzell, 2010).

1.2 Problemformulering

En anledning till valet av undersökningsområde är att en av oss författare gjorde studiebesök på socialjouren under sin praktikperiod. Under kvällen kom ett samtal om en flicka i yngre tonåren som inte vågat gå hem då hon var rädd för att bli slagen. Samtal fördes med föräldrar och syskon, där de under samtalen varit hotfulla och arga och uttryckt att flickan får stå för sina konsekvenser när hon kommer hem. För att undvika att något hände flickan gjordes bedömningen att placera henne utanför hemmet på ett boende. Då föräldrarna inte gav samtycke till att flickan skulle få bo någon annanstans under natten ledde det till ett beslut om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU, där socialnämndens ordförande var beslutsfattaren. Under kvällen kom även andra samtal där man valde att inte agera då det inte bedömdes vara ett akut ärende. Socialsekreterarna på socialjouren måste ständigt ta ställning till ifall ett ärende är akut eller inte. De måste även göra bedömningar om de ska göra ett ingripande eller inte. Efter erfarenhet från studiebesöket började vi fundera kring hur socialjouren gör sina bedömningar gällande vad som är akut och vad som kan vänta samt vilka faktorer som påverkar bedömningen. Vi själva började tänka kring socialjourens arbete och de snabba beslut som måste fattas och vi kom då in på en diskussion kring hur svårt det måste vara att fatta beslut med så begränsad information och tid till att utreda situationen. Detta blev en bidragande faktor till vårt intresse av att ta reda på hur socialsekreterarna på socialjouren resonerar och tänker i sina bedömningar.

1.3 Syfte

Syftet med vår studie är att få en inblick i socialsekreterare på socialjourens (joursekreterare) arbete gällande barn som far illa och hur de resonerar i beslutsprocessen om eventuell placering utanför hemmet enligt SoL 4 kap. 1 § eller 6 § LVU samt vilka svårigheter som kan uppstå i den akuta handläggningen av barn och unga. Vi vill även undersöka vilket stöd joursekreterarna upplever att de har i beslutsprocessen.

1.4 Frågeställningar

I vår studie har vi valt att utgå från följande frågeställningar:

Vilka faktorer beskriver joursekreterare är avgörande för en placering enligt SoL 4 kap. 1 § eller 6§ LVU i förhållande till barnets/den unges liv?

Vilka svårigheter beskriver joursekreterarna, kan uppstå i beslutsprocessen vid avgörande om omedelbar placering av barn och unga?

Vilket stöd i beslutsprocessen upplever joursekreterarna att de har?

1.5 Begreppsdefinition

Nedan beskrivs ett antal centrala begrepp som används i vår uppsats.

SoL 4 kap. 1 §

I studien nämns SoL 4 kap. 1 §, som innefattar rätten till bistånd. Vi använder oss av SoL 4 kap. 1 § i avseendet som frivillig placering utanför hemmet där vårdnadshavare har samtyckt till vården. Om barnet fyllt 15 år krävs även att han eller hon har lämnat samtycke till vården (Thunved, 2012).

6 § LVU

I denna uppsats har vi använt oss av 6 § LVU som innebär att socialnämnden har rätt att omedelbart omhänderta den som är under 20 år. Detta om den unge är i behov av vård enligt denna lag och att vården inte kan avvakta på grund av risken för individens utveckling eller hälsa. Det kan även handla om att ytterligare åtgärder hindras eller att den fortsatta utredningen allvarligt försvåras. Beslut om omedelbart omhändertagande tas av socialnämndens ordförande och ska tas upp vid nämndens nästa möte. Vid ansökan om vård av unga ska även rätten besluta att ett omedelbart omhändertagande ska ske (SFS 1990:52).

Barn

I definitionen av barn utgår vi från barnkonventionens första artikel samt SoL 1 kap. 2 §, vilket säger att barn är varje människa under 18 år (SFS 2001:453).

Handläggning

Från det att ett ärende inleds till att det avslutas med ett beslut samt åtgärder som vidtagits under tiden kallas för handläggning. Hur ärenden ska handläggas finns beskrivet i förvaltningslagen, där det framkommer att handläggningen ska vara så enkel och effektiv som möjlig utan att säkerheten påverkas (Socialstyrelsen, 2010).

Joursekreterare

I denna uppsats har vi valt att kalla socialsekreterare som arbetar på socialjouren för joursekreterare. En socialsekreterare är en kommunal tjänsteman som handlägger ärenden på socialtjänsten och har till stor sannolikhet socionomexamen (NE, 2014).

2. Tidigare forskning

Nedan kommer vi redovisa tidigare forskning som finns i anslutning till vår studie. Då det finns begränsat med forskning inom socialjouren har vi valt att använda oss av tidigare forskning inom socialtjänsten som vi kan relatera till vårt uppsatsområde.

2.1 Bedömningar, reflektioner och stöd vid tvångsomhändertagande

Håkansson och Stavne (1983) har skrivit boken *Jag känner mig så himla osäker... : en bok om socialarbetaren i barnvården, om att vara i en mellanställning och ensam ansvarig*. Boken baseras på en studie om socialsekreterares bedömningar och reflektioner kring barnavårdsärenden samt eventuellt tvångsomhändertagande. Författarna skriver att tvångsomhändertagande av ett barn är aktuellt när socialsekreteraren är övertygad om att barnet kommer fara illa om inte en placering görs. Vidare skriver författarna att socialsekreterarnas erfarenheter och känslomässiga tolkningar har stor del i beslut om eventuell placering när lagen inte räcker till. Håkansson och Stavne (1983) skriver att arbetet blir svårt att genomföra om socialsekreterarna inte är medvetna om att erfarenhet och känslor spelar en viktig roll i arbetet. Författarna understryker vikten av att en socialsekreterare är en levande person som känner och tänker, något som ska tillvaratas i arbetet inom social barnvård. Det framkommer också att socialsekreterarna ser ett tvångsomhändertagande som en sista utväg och även som ett misslyckande. För att socialsekreterarna ska bli övertygade i beslutsfattandet insamlar de en hel del material för att få ytterligare bekräftelser på att de tänker "rätt". Placering av ett barn utanför hemmet är en åtgärd som nästan helt bestäms av socialsekreterarnas känslor och övertygelser om vad som är bra för barnet, då lagen saknar konkreta instruktioner för åtgärder och insatser enligt författarna (Håkansson & Stavne, 1983).

Ponnert (2007) skriver i sin avhandling *Mellan klient och rättssystem - Tvångsvård av barn och unga ur socialsekreterares perspektiv*, om socialsekreterares resonemang kring tvångsvård gällande barn och ungdomar. Ponnert (2007) har i sin avhandling använt sig av empiriskt material som består av fokusgrupper med socialsekreterare samt studier av LVU-utredningar och akter. Socialsekreterarna betonade att de har respekt för tvångslagstiftningen och att det är en stor åtgärd i människors liv. Tvångsvårdens omfattande konsekvenser, som kan vara av negativ karaktär, betonades av socialsekreterarna med lång erfarenhet och de framhävde vikten av att se till konsekvenserna ur ett längre perspektiv vid ett agerande. I studien framkom att det finns mindre tid för reflektion och övervägande av konsekvenser vid omedelbart omhändertagande eftersom ett beslut måste fattas under en begränsad tid. Ponnert (2007) skriver också att konsekvenserna av ett ingripande måste erfaras för att kunna förstås, då det inte går att läsa sig till. Socialsekreterarna menade att tvångsvård har två sidor, då det både kan bli ett trauma för barnet eller vara till hjälp i barnets ohållbara situation. Ponnert (2007) skriver att socialsekreterarna beskriver att den inre övertygelsen spelar en viktig roll, då känslorna tyder på en trygghet i bedömningen. De säger att egna känslor, etiska överväganden och övertygelser, samhällsmoral och den professionella värderingen spelar en stor roll i bedömningen gällande barnets

bästa. Det kan vara en kamp för socialsekreterarna att göra en bedömning utifrån egen moralisk övertygelse och professionella värderingar om vad som är det bästa för barnet. Socialsekreterarna diskuterar oftast ärenden och bedömningarna med kollegor eller en chef och upplevde inte att de var ensamma i sina beslut.

De flesta socialsekreterare upplevde att de svåraste ärendena avser små barn inriktat på miljöfall där det förekommer brister i föräldraförmågan. Svårigheter uppkom genom att föräldrarna motsatte sig samarbete då de valde att försvåra informationshämtandet. Det kan även uppstå kommunikationsproblem om föräldrarna exempelvis har psykiska hinder. Kommunikationen med barnen kunde också försvåra beslutsfattandet på grund av deras oförmåga att uttrycka sig vid deras låga ålder eller att de ställde sig på "föräldrarnas sida". Beteendefallen, som innebär att barnet/den unge utsätter sin utveckling eller hälsa för fara, är lättare att arbeta med än miljöfallen, som innebär brister i hemförhållandet och/eller föräldraförmågan, uttryckte socialsekreterarna. Motiveringen var att föräldrarna och omvärlden är generellt mer samarbetsvilliga samt att bevisen är tydligare och problemet är mer utmärkande. Dessa faktorer samt att ungdomen själv uttrycker ett hjälpbehov leder till att socialsekreterarna känner sig mer övertygade om att ta till tvångsvård. Detta innebär att socialsekreterarna upplever det enklare att avgöra om en ungdom är i behov av placering utanför hemmet än om det är ett litet barn. Socialsekreterarna betonade att en placering utanför hemmet, både på institution och i familjehem, inte ses som en räddning utan som den enda lösningen i den aktuella situationen. De uttryckte att en placering, både frivillig sådan men även med tvång, är en osäkerhetsfaktor. Ponnert (2007) skriver att man ska ta hänsyn till barnets bästa, vilket innebär att se till barnets nuvarande situation och vilka alternativ som finns vid en eventuell placering samt vad som blir barnets nya kontext. Att se till barnets bästa innebär inte alltid en placering utanför hemmet, även om barnet far illa i hemmet eller tar skada av sitt eget beteende. Socialsekreterarna resonerar kring vad som blir det bästa för barnet eller ungdomen utifrån vad de tar ifrån individen och om det kommer bli bättre. När det gäller små barn tar socialsekreterarna hänsyn till konsekvenserna av separationen från föräldrarna och gällande ungdomar är målet att de ska komma överens med föräldrarna. Socialsekreterarna beskrev att tvångsvård kan leda till ett trauma för barnet som tas från sina föräldrar, samt att tvångsvård kan ha bristande värdeeffekter och resurser. De menade att tvångsvård är "en sista utväg" och att de kämpar för att hitta andra frivilliga lösningar och samtycke så långt det går. Föräldrarna är generellt mindre samarbetsvilliga gällande miljöfallen då det inte alltid är lätt att få information från föräldrarna eller möjlighet att träffa barnet. I dessa fall läggs stor vikt vid att motivera föräldrarna för att "få med dem på tåget". Beteendefallen skiljer sig mot miljöfallen, där föräldrarna tvärtom oftast är hjälpsökande och vill samarbeta med socialtjänsten för att hjälpa sitt barn (Ponnert, 2007).

Ponnert (2007) skriver vidare att socialsekreterarna har ett stort stöd i varandra och de betonade den viktiga betydelsen av att ha kollegor för att få stöd och bekräftelse i sitt arbete. Socialsekreterarna samtalar mycket med varandra och hjälper varandra att få ny energi och kraft efter en tvångsplacering. De upplevde inte att organisationen hjälpte till med den psykiska återhämtningen i arbetet, utan det får kollegorna stå för. Socialsekreterarna har ett stort förtroende till varandra och litar på kollegornas kompetens (Ponnert, 2007).

2.2 Att handskas med komplexa beslut

Munro (1999) har i sin artikel *Common errors of reasoning in child protection work* gjort en undersökning på vanliga fel som uppstår i professionellas resonemang vid ett beslutsfattande om vad för åtgärd som ska tas vid när det gäller utredningar om misstänkt barnmisshandel. Munro (1999) har gjort en innehållsanalys av professionellas resonemang i 45 rapporter rörande barnmisshandel i Storbritannien, där återkommande misstag i beslutsprocessen blivit synliga. Undersökningen är byggd på en hypotes om att felen i professionellas utredningar kan utifrån psykologisk forskning förklaras som vanliga fel som kan ske vid mänskligt resonande. Resultat från undersökningen visade på att det finns en risk med att socialarbetare i så pass stor grad förlitar sig på sina intuitiva färdigheter, det vill säga sina instinktiva känslor och uppfattningar av situationer, då det kan leda till att besluten fattas på för lite information och bristande reflektion kring bevisen. En kritisk reflektion av information blev ofta endast närvarande där det gällde ny information som inte stämde överens med socialarbetarens uppfattningar av familjen. Information som stärkte socialarbetarens intuition lämnades där med ofta oreflekterat. Munro (1999) tar upp att yrkesverksamma inom den sociala barnvården ständigt måste ställa sig kritiska till alla bevis för att kunna fatta rätt beslut och därmed minska risken för att misstag sker. Munro (1999) kom i sin undersökning fram till att de professionellas misstag i bedömningarna kan vara förutsägbara utifrån psykologisk forskning om hur människor intuitivt förenklar situationer och resonemang i beslutsprocessen för att på så sätt kunna göra svåra och komplexa bedömningar. Munro (1999) tar upp att dessa misstag kan reduceras om de yrkesverksamma blir medvetna om dem och på så sätt medvetet kan jobba för att undvika att misstag sker. En utmaning blir att utforma ett stöd till de yrkesverksamma som hjälper dem att kritiskt resonera kring den centrala roll deras intuitiva resonemang har i arbetet. Munro (1999) belyser att det är svårt att bedöma risker och kunna identifiera om ett barn far illa och om det handlar om barnmisshandel. Att göra fel kan få så oerhört stora konsekvenser för barn och familjer. Det är därför viktigt att diskutera vad man som yrkesverksam kan göra för att undvika att misstag sker (Munro, 1999).

2.3 Skillnader mellan integrerade och specialiserade verksamheter

Östberg, Whålander och Milton (1999) har gjort en undersökning av barnavårdsutredningar i sex kommuner där de undersökt de olika kommunernas arbetsmodeller. Genom att socialarbetarna fått svara på frågeformulär har de undersökt motiven i socialarbetarnas bedömningar i ett ärende, hur de bearbetar den information de får samt hur socialarbetarna tror att de kommer handla i en situation. I deras studie skiljer de mellan två olika organisationer, den integrerade och den specialiserade verksamheten. De menar att i den integrerade verksamheten är en organisation en enhet som jobbar med både utredning, stödjande arbete och behandlingsarbete. I den specialiserade verksamheten är organisationen uppdelad i olika funktioner där utredning och behandling vidtas i olika enheter, arbetet sker på så vis skilda från varandra. Socialtjänstlagen bygger i huvudsak på frivillighet, men resultatet av undersökningen visade att det fanns olika sätt att se på tvångslagstiftningen och dess användning. Det som kom fram i studien var att den integrerade verksamheten betonade frivilligheten vilket i vissa

fall leder till att kontakten med socialtjänsten avbryts när föräldrarna motsätter sig det. Det visade sig att den specialiserade verksamheten var mer öppna till att använda tvångsvård och här fördes resonemang om att barnets skydd måste prioriteras, vilket innebär att utredning inleds mot föräldrarnas vilja. Detta kan innebära att ett barn i en kommun kan tvångsomhändertas medan det i en annan kommun istället kan tappa kontakten med socialtjänsten då föräldrarna inte samtyckt. Studien visade även att det fanns variationer i socialarbetarnas resonemang när det gäller användandet av tvång under utredningens gång. Dessa olikheter kunde förutom organisationens inverkan kopplas till individuella ställningstagande och till de uppfattningar som existerar på arbetsplatsen (Östberg et al., 1999).

2.4 Separation från föräldrarna

Andersson (1996) skriver om hur barn påverkas av uppbrott i boken *Barnet i den sociala barnvården*. Hon tar upp vuxnas syn på vikten av att förbereda barn inför olika utvecklingsbefrämjande uppbrott så som exempelvis inskolning på förskola. För att barnen ska få en positiv upplevelse av att delta i ett nytt sammanhang och inte uppleva situationen som smärtsam, då de måste skiljas från sina föräldrar, är det viktigt att barnet får stöd in i den nya omgivningen. Andersson (1996) tar upp att detta är något som inte är lika givet i den sociala barnvården trots att man där möter många barn som tvingas uppleva smärtfyllda och kaotiska uppbrott, då professionella ibland inte kan undvika att placera barn utanför hemmet. Författaren skriver att det kan bli en traumatisk upplevelse för barnet då de tvingas att separera och bryta upp från det sammanhang de är vana vid. Andersson (1996) påpekar även att det är ett ämne som det finns stor anledning att uppmärksamma i socialtjänstens arbete med barn, med tanke på att den sociala barnvården medverkar till svåra uppbrott. Målet är att förhindra dessa separationer och de som inte kan undvikas ska man försöka mildra för barnet och samtidigt arbeta för att upprottet ska ta så lite skada som möjligt. Det är även betydelsefullt att hjälpa barnet att genomgå separationen och kunna leva vidare. Att socialtjänstens beslut stärker barnet och inte gör han eller hon svagare i den utsatta situationen (Andersson, 1996).

2.5 Socialt arbete med små barn

Andersson (1991) har även skrivit boken *Socialt arbete med små barn...* som handlar om socialsekreterares arbete med barn i åldrarna 0-3 år. Andersson (1991) skriver att socialsekreterarna upplever att arbetet med små barn kan innehålla vissa svårigheter på grund av barnens låga ålder och att de därmed inte kan berätta hur deras situation ser ut. Arbetet med de små barnen upplevs som tungt, då det innebär ett stort ansvar eftersom barnen är försvarslösa och är beroende av vuxna. Socialsekreterarna uttryckte bland annat att beslut gällande små barn kan vara livsavgörande om något går snett samt att personliga värderingar blir av större betydelse eftersom socialsekreteraren bestämmer åt barnet. En annan svårighet med små barn handlade om vad som är normalt och vad som är onormalt. Socialsekreterarna uttryckte en viss osäkerhet gällande bedömning av föräldraomsorgen och hemmiljön för barnet. Socialsekreterarna delar samma åsikt vad det gäller placering av små barn och att barnen i möjligaste mån ska placeras med sina föräldrar. Om det inte är möjligt att barnet kan få bo kvar hos hans eller hennes föräldrar är det viktigt att de har fortsatt kontakt. Socialsekreterarna

uttryckte också att de vill undvika tvångslagstiftning så långt det går, då frivilliga insatser är ett bättre alternativ (Andersson, 1991).

3. Teoretiska utgångspunkter

I följande kapitel kommer vi redogöra för de teoretiska utgångspunkter som vi har valt för att förstå vårt empiriska material, nämligen *barnperspektiv och barns bästa*, *tyst kunskap* och *handlingsutrymme*. Efter insamlandet av vårt empiriska material upptäckte vi att barnperspektiv och barns bästa genomsyrar större delar av empirin och var därmed ett självklart val av teoretisk utgångspunkt. Tyst kunskap och handlingsutrymme valde vi för att åstadkomma intressanta och framförallt relevanta tolkningar av vårt insamlade material.

3.1 Barnperspektiv och barns bästa

Socialstyrelsen (2013) beskriver *barnkonventionen* som FN har upprättat. Barnkonventionen handlar om barns rättigheter och vuxnas förhållningssätt till barn, där barnet har den centrala rollen när beslut ska fattas om barnet. Socialstyrelsen (2013) skriver vidare att vid ett beslut som handlar om ett barn, ska beslutsfattaren tänka igenom hur beslutet påverkar barnet, det vill säga inneha ett barnperspektiv. Pramling Samuelsson, Sommer och Hundeide (2011) skriver att barnperspektiv innebär vuxnas uppfattning om ett barns handlingar, uppfattningar och erfarenheter. Författarna skriver att barnperspektiv bildas av vuxna som strävar efter att förstå barnets perspektiv och att se världen utifrån barnets synvinkel. Socialstyrelsen (2013) skriver att avgörande faktorer som dominerar barnperspektivet är kunskap, förhållningssätt och tillvägagångssätt i arbetet. Tanken med barnperspektiv är att barn ska mötas som samhällsmedborgare och ska bli behandlade med respekt. Vid ett beslut som leder till konsekvenser för barn, ska hänsyn tas till barnkonventionen för att framhäva barnens rättigheter. Barn har rätt att ta del av information vid beslut om ett ingripande som handlar om det enskilda barnet för att även barnet ska kunna uttala sig och kunna påverka, där mognad och ålder spelar in i hur mycket inflytande han eller hon har. Barns perspektiv handlar om barnets egen uppfattning av sin situation där barnet själv uttrycker erfarenheter och tankar om sin livsuppfattning. Att beakta barnperspektiv innebär att ta hänsyn till barns uppfattningar i beslutsfattandet (Socialstyrelsen, 2013).

Ett viktigt begrepp inom social barnavård och framförallt vid beaktande av barnperspektiv är *barns bästa*, som står beskrivet i Socialtjänstlagen, 1 kap. 2 §. I lagen står det uttryckt att vid åtgärder som rör barn ska hänsyn tas till vad barnets bästa kräver (SFS 2001:453). Detta står även i barnkonventionens tredje artikel, som är grunden för konventionen, att barnets bästa ska komma i främsta rummet. De yrkesverksamma som arbetar med ärenden som rör barn, exempelvis socialtjänst och domstol, ska i sitt arbete särskilt beakta barnets bästa (Regeringskansliet, 2006). Principen om barns bästa utgår från de grundläggande tankarna att barn har lika människovärde samt behöver stöd och skydd på grund av deras sårbarhet (Thunved, 2012).

I artikel nio i barnkonventionen står det att samhället ska se till att barn inte skiljs från sina föräldrar mot deras vilja om inte det finns anledning till att så måste ske

med hänsyn till barnets bästa. Socialtjänsten måste då ta ställning till om det finns skäl att barnet ska separeras från sina föräldrar (Regeringskansliet, 2006).

Verhellen (2000) tar upp de tre P: na i ett sätt att förstå barnkonventionens innehåll, dessa är *provision*, *protection* och *participation*. Provision innefattar barnets rättigheter att få tillgång till vissa varor och tjänster, exempelvis mat, utbildning, sjukvård och rätten till social säkerhet. Flera av konventionens artiklar belyser samhällets skyldighet att tillgodose barnets rättigheter till dessa varor och tjänster. Protection belyser barnets rätt att skyddas från missgynnande aktiviteter såsom exempelvis vanvård, misshandel och sexuellt utnyttjande eller utnyttjande av annat slag. Participation belyser främst barnkonventionens tolfte artikel vilket handlar om samhällets skyldighet att säkerställa barnets rätt att uttrycka önskemål och åsikter gällande frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska bedömas i förhållande till barnets mognad och ålder (Regeringskansliet, 2006). Verhellen (2000) skriver att participation innebär att barnet har rätt att agera i vissa omständigheter och att de även har rätt till att involveras i beslutsfattandet, exempelvis ska barnet bli hörda och kunna delge sin vilja i beslut om en social insats rörande barnet (Verhellen, 2000).

3.2 Tyst kunskap

Vetenskapsteoretikern Michael Polanyi har haft stor betydelse för begreppet tyst kunskap (Thomassen, 2007). Med begreppet menas att vi människor vet mer än vad vi kan uttrycka med ord. Tyst kunskap har inte enbart betydelse i vad vi gör utan även i det vi förstår och uppfattar. Den tysta kunskapen är dels färdigheter som är inlärd och uttrycks i vårt kompetenta handlande och dels omedvetna kunskaper som vi får genom samspel med andra människor i olika sociala sammanhang. Tyst kunskap är också uppfattningar och värderingar som införlivats i vår personlighet samt teoretiska kunskaper som vi lärt oss men inte tänker på att vi använder oss av. Dessa kunskaper är omedvetna och som vi själva inte tänker på att vi faktiskt har. De kan beskrivas som en sorts bakgrundkunskap som vi använder oss av i våra handlingar i det praktiska arbetet och som blir en del av vår kompetens. Kunskapen blir tyst då vi själva inte medvetet använder oss av den (Thomassen, 2007). Den tysta kunskapen kan även beskrivas som en erfarenhet man har och som omedvetet används i handlandet. Tyst kunskap är personlig då kunskapen inte uttalas och på så sätt inte kan utbytas med andra. Oberoende av organisation eller vilken yrkesroll man har finns den tysta kunskapen med i vårt handlande (Svensson, Johnsson & Laanemets, 2008).

Schön (1983) tar upp att tyst kunskap finns implicit i våra handlingsmönster och att vi i vårt yrke är beroende av denna tysta kunskap. Han menar att vårt vetande är i vårt handlande. Schön (1983) talar om att vi i arbetet även reflekterar över vår kunskap i handlandet både när vi i stunden handlar och efter vårt handlande i en situation, då man tänker tillbaka på sin handling och kunskapen som man implicit använt i situationen. Reflektion i handlandet blir en process där man försöker förstå situationen samtidigt som man omedvetet reflekterar över förståelsen av situationen. Reflektionen leder till att man sedan möter, kritiserar och omkonstruerar sin uppfattning av situationen, vilket i sin tur leder till att ny kunskap införlivats i det fortsatta handlandet. Författaren menar att reflektion i handlandet ligger till stor grund för att praktiker hanterar och handlar bra i unika,

osäkra och ostabila situationer samt situationer där de finns skilda värderingar mellan olika parter (Schön, 1983).

Eraut (2000) tar upp den tysta kunskapen i sin artikel *Non-formal learning and tacit knowledge in professional work*. Han beskriver att professionella i sitt arbete får en tyst förståelse av personer och situationer som de möter. Deras arbete innehåller även rutinerade handlingar och professionellas tysta regler ligger till grund för ett intuitivt beslutsfattande. Eraut (2000) menar att dessa olika egenskaper möts när de yrkesverksamma utförande innebär att sekvenser av rutinerade åtgärder avbryts av snabba intuitiva beslut byggda på professionellas tysta förståelse av situationen. I dessa situationer är olika processer inblandade. De professionella läser av situationen de möter, fattar beslut, överblickar denna situation samt resonerar över sitt eget tänkande av situationen och tre typer av tänkande finns med i de professionellas arbete. Dessa är *intuitivt*, *analytiskt* och *reflekterande* tänkande. Intuitivt tänkande innebär att tankeprocessen till störst del bygger på professionellas tidigare erfarenheter och inte på teorier eller forskning. Det analytiska tänkandet beskrivs främst vara användbart när en föreställning av en situation inte stämmer överens med verkligheten och vid situationer som professionella tidigare inte erfarit. Att tänka igenom och överlägga ett beslut samt resonera kring dess konsekvenser är innebörden i det som Eraut benämner som reflekterande tänkande. Detta sammankopplas med Schöns (1983) beskrivning av reflektion i handlandet. Hur dessa olika typer används i förhållande till varandra är beroende av erfarenhet, tidpunkt och situationens komplexitet. I verksamheter som domineras av snabba beslut behövs det perioder av reflekterande. Detta för att behålla en kritisk kontroll över verksamheten. Eraut (2000) tar upp personlig kunskap, vilket innebär en persons kognitiva resurser som denne tar med sig in i en situation och som möjliggör att personen kan tänka och prestera. Förutom att personlig kunskap är explicit menar författaren att denna form av kunskap även kan vara tyst (Eraut, 2000).

3.3 Handlingsutrymme

Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) beskriver det handlingsutrymme som en socialarbetare besitter. Med handlingsutrymme menas att socialarbetaren har en stor frihet i arbetets utformning men att arbetet samtidigt styrs av lagar, regler och organisationens riktlinjer. Svensson et al. (2008) tar upp att socialarbetarens handlingsutrymme kan användas på olika sätt beroende på professionellas erfarenhet. Handlingsutrymmet är individuellt men ofta skapas det en relativt likartad syn bland yrkesverksamma inom en verksamhet vilket bidrar till att handlingsutrymmet används på ett liknande sätt inom en organisation (Svensson et al., 2008).

Lipsky (2010) beskriver rollen som socialarbetaren och andra yrkesverksamma inom offentlig service har gentemot samhällets invånare i sin bok *Street level bureaucracy - Dilemmas of the individual in public services*. Han benämner dessa yrkesverksamma som *Street level bureaucrats* vilket brukar översättas till svenska som *gräsrotsbyråkrater*. Det Lipsky (2010) menar med detta begrepp är att socialarbetare i direktkontakt möter de människor de ska hjälpa och att de i sitt arbete har ett stort handlingsutrymme. Lipsky (2010) beskriver dilemmat som socialarbetare ställs inför i sitt arbete, det vill säga att man med sitt handlingsutrymme vill hjälpa människor med deras problem, men att

handlingsutrymmet samtidigt begränsas av organisationens riktlinjer, lagar och förordningar. Det blir socialarbetarens uppgift att inom ramarna utnyttja sitt handlingsutrymme på bästa möjliga sätt (Lipsky, 2010).

Johansson (2007) använder sig också av begreppet gräsrotsbyråkrat i boken *Vid byråkratins gränser - om handlingsfrihetens organisatoriska begränsningar i klientrelaterat arbete*. Johansson (2007) skriver om mötets dubbla karaktär, då det både är ett möte mellan två individer samtidigt som det är en kontakt mellan klient och organisation. Den senare nämnda innebär ett reglerat beteende som gräsrotsbyråkraten får inneha. Detta innebär ett "yttre tryck" från organisationens sida som sätter ramarna för handlingsutrymmet. Författaren skriver att gräsrotsbyråkratens handlingsutrymme både innebär att göra egna bedömningar, men även att ifrågasätta och eventuellt omformulera det klienten frågar efter. Johansson (2007) skriver om strukturella faktorer, organisatoriska förutsättningar, som är avgörande för gräsrotsbyråkratens handlingsutrymme. Två av dessa strukturella faktorer är *regelbundenhet* och *specialiseringsgrad*. Regelbundenhet innebär att gräsrotsbyråkraten styrs av organisatoriska regler och lagar. Tillämpningen av lagar och regler innebär både skydd och begränsning, eftersom gräsrotsbyråkraten kan stödja sig på lagarna och därmed ta skydd vid behov samt att lagarna begränsar handlingsutrymmet. Varje gräsrotsbyråkrati är specialiserad i viss utsträckning, vilket betyder att hänsyn inte kan tas till klientens alla problem utan organisationen är specialiserad utifrån arbetsuppgifterna. Specialiseringen sätter ramarna för vad som är relevant och hur det relevanta ska hanteras. Organisationen formar den enskilda individen till en klient om han eller hon är aktuell just hos denna specifika organisation (Johansson, 2007).

4. Metod

4.1 Kvalitativ metod

I vår undersökning är vi intresserade av joursekreterarnas tankar kring deras arbete med barn som far illa, hur de tänker och resonerar kring beslut att placera ett barn utanför hemmet och deras upplevelser om svårigheter som kan uppstå i akut handläggning av barn. Vi är även intresserade av att undersöka vilket stöd i beslutsprocessen joursekreterarna upplever att de har. Efter att vi bestämt oss för vad vi ville undersöka stod vi inför ett val av metod, det vill säga hur vi skulle gå till väga för att få svar på vårt syfte. Valet stod mellan att göra en kvantitativ eller en kvalitativ undersökning och vi valde den sistnämnda, då vi anser att denna metod är mest lämplig, eftersom vi ville få en djupare förståelse av joursekreterarnas tankesätt och värderingar samt att de skulle få möjlighet att reflektera och utveckla sina svar (Bryman, 2011). Vår tanke med studien är inte att generalisera resultatet, då vi istället vill tolka och sätta oss in i hur joursekreterare kan tänka kring sitt arbete på socialjouren. Denna exemplifiering är typiskt för den kvalitativa metoden. Vi vill även ta reda på hur situationerna beskrivs utifrån joursekreterarnas erfarenheter (Kvale & Brinkmann, 2009).

Vår undersökning är av induktivt slag då vårt val av teorier härstammar från det resultat vi fått fram i våra intervjuer. Vi hade inga teoretiska idéer innan vi samlade in vårt material utan det var efter bearbetning av vårt intervjumaterial som vi bestämde oss för vilka teorier vi skulle analysera vår empiri med

(Watt Boolsen, 2009). Bryman (2011) tar upp att vid kvalitativ forskning är det vanligt att man använder sig av ett induktivt förhållningssätt.

4.2 Vår förförståelse

Thomassen (2007) tar upp att man aldrig möter en situation förutsättningslöst utan att vår förförståelse påverkar hur vi kommer att se på det fenomen vi möter (Thomassen, 2007). Vi har båda haft vår verksamhetsförlagda utbildning på två olika socialtjänster och har därmed fått viss förståelse för hur arbetet på dagtid kan gå till. En av oss fick även möjlighet att vara med socialjouren en kväll och fick då en inblick i hur arbetet på jouren kan gå till. Våra tidigare erfarenheter gör att vi har en förförståelse som bland annat har påverkat vårt val av syfte och frågeställningar. Då vi hela tiden varit medvetna om vår förförståelse har vi försökt att tänka på att vara så neutrala som möjligt, då vi inte vill påverka intervjupersonernas svar.

4.3 Litteratursökning

Vi har under uppsatsarbetet sökt litteratur kring vårt ämne för att få en inblick i det nuvarande kunskapsläget. För att hitta tidigare forskning har vi använt oss av sökmotorer via Göteborgs Universitetsbiblioteks hemsida. Vi har använt oss av Supersök, som är en övergripande sökmotor där man kan söka efter avhandlingar, artiklar och böcker. För att hitta vetenskapliga artiklar har vi sökt i olika databaser. De vi främst använt oss utav är Swepub och Social services abstract. I Swepub har vi hittat svenska vetenskapliga artiklar. I vår sökning av forskning på nationell nivå har vi använt oss utav ämnesord som: barn som far illa, omedelbart omhändertagande, LVU, bedömningar, beslut, socialjour, ungdomar, tvångsvård, social barnavård, socialsekreterare och socialtjänst. Dessa ämnesord har vi kombinerat med varandra på olika sätt för att få en mer specifik sökning, till exempel omedelbart omhändertagande och beslut. För att söka efter vetenskaplig forskning på internationell nivå har vi använt oss av Social services abstract, som innehåller engelska vetenskapliga artiklar som berör socialt arbete. Vi har även använt oss utav Google Scholar i vår sökning efter tidigare forskning. Några ämnesord vi använt oss utav i sökning efter vetenskaplig forskning på internationell nivå är: child protection, decision – making, social work, emergency situation, social emergency service, child welfare, decision och child. På samma sätt som med de svenska ämnesorden har vi kombinerat två ord för att göra sökningen mer specifikt inriktat på vårt ämne.

4.4 Urval och avgränsningar

Vårt intresse riktade oss tidigt in på att undersöka hur joursekreterarna tänker i sina bedömningar och beslut. Då socialjouren handlägger många olika typer av ärenden ställdes vi inför ett urval av undersökningsområde. Eftersom vi främst är intresserade av barn och ungdomar valde vi att rikta in oss på hur joursekreterarna tänker i bedömningar och beslut när det gäller barn, då i åldrarna 0-18 år. Undersökningen består av åtta intervjuer där vi intervjuat joursekreterare från två olika socialjourer som är uppbyggda på samma sätt. Vi kom i kontakt med respektive socialjour via telefon och mail. Vi valde att intervju två socialjourer då vi ville ha en större mängd informanter. Vi intervjuade fyra socialsekreterare på vardera socialjour som i stort sett motsvarar hela arbetsstyrkan.

Vårt urval i studien är målstyrt, vilket innebär enligt Bryman (2011) att vi strategiskt gjort ett urval för att finna personer som är relevanta för vårt syfte. Vi har använt oss av ett icke-sannolikhetsurval eftersom vi inte gjort något slumpmässigt urval av informanter utan istället valt ut vilka vi vill intervjua (Bryman, 2011). Då vårt syfte med studien inte är att komma fram till representativa resultat utan istället få en inblick i joursekreterares tankesätt, anser vi att detta urval var bäst lämpat för vår studie.

4.5 Genomförande

Bryman (2011) framhäver vikten av flexibilitet under den kvalitativa intervjun för att intervjupersonen ska kunna påverka och lyfta fram det som han eller hon anser relevant att berätta. Vi ville att informanterna skulle basera sina svar och resonemang utifrån våra frågor och samtidigt ha möjligheten att framhäva det som var av betydelse för var och en. Våra intervjuer var semistrukturerade vilket innebär att vi utgick från en intervjuguide som var baserad på ett antal teman utifrån våra frågeställningar, där varje tema hade ett antal frågor. Intervjupersonerna hade trots våra frågor stor frihet att formulera svaren på eget sätt under intervjuens gång. Vi hade även möjlighet att formulera om frågorna under intervjun om vi ansåg att det var nödvändigt. Uppföljningsfrågor ställdes emellanåt för att utveckla och förstå varje enskild intervjupersons resonemang (Bryman, 2011).

Vi har totalt intervjuat åtta socialsekreterare på två olika socialjourer. Vi genomförde alla intervjuer tillsammans och fördelade arbetet under intervjun så att en av oss ställde frågorna och den andra antecknade samt att båda hade möjlighet att ställa följdfrågor utifrån informanternas svar. Vi valde detta upplägg då vi tror att det ger en större trygghet och klarhet för informanterna, då det blir tydligt vem som håller i intervjun. Vi började intervjun med att kort presentera oss samt uppsatsens syfte. Intervjuerna varade mellan 30-60 minuter. Vi fick samtycke från sex informanter att spela in respektive intervju. Inspelningarna genomfördes med våra mobiltelefoner som vi ändrade till flygplansläge så att ingen utomstående skulle kunna störa intervjun. Efter genomförandet sparade vi intervjuerna på ett USB och raderade dessa från våra mobiltelefoner. Detta var något som vi var noga med att informera våra informanter om för att de skulle känna sig säkra på att vi inte gick runt med inspelningarna i våra telefoner, utan att vi endast använde mobiltelefonerna som forskningsverktyg för undersökningen. Under de resterande två intervjuerna antecknade vi för hand. Alla informanter blev informerade om att det är frivilligt att delta och att de när som helst kan avbryta samt att de är anonyma i studien. Under uppsatsskrivandet anser vi att vi haft en jämn arbetsfördelning. Vi båda har varit delaktiga i alla moment som uppsatsen har innefattat och vi har både skrivit delar i uppsatsen gemensamt och enskilt.

4.6 Bearbetning av materialet

Vi valde att spela in de intervjuerna som vi fick samtycke till för att kunna vara uppmärksamma på vad informanterna sa och lättare kunna följa upp och fråga vidare på intressanta resonemang som framfördes. Det kan vara lätt att bli alltför fokuserad på att skriva ner vad informanterna säger och därför såg vi det som en fördel att spela in. Allteftersom vi har genomfört intervjuerna har vi transkriberat vårt inspelade material, vilket innebär att vi lyssnat på våra intervjuer samtidigt

som vi skrivit ner ord för ord vad informanterna i intervjuerna sagt. För att underlätta transkriberingen har vi använt oss av datorprogrammet Express Scribe, vilket gav oss möjlighet att sakta ner farten på intervjuerna. Detta gjorde det lättare för oss att hinna med att anteckna informanternas svar. Vi valde att transkribera intervjuerna då vi ville få med informanternas svar ordagrant för att lätt kunna ta ut citat som vi tyckte var intressanta samt att inte riskera att omtolka deras svar. Som Bryman (2011), beskriver är en nackdel med detta att det tar väldigt lång tid att transkribera intervjuerna samt att det blir ett stort antal sidor att gå igenom. Våra transkriberade intervjuer blev runt 80 sidor. Vi hade fördelen att kunna dela upp intervjuerna och var och en av oss fick då transkribera tre intervjuer. Trots att det var mycket material att gå igenom kände vi att det gav oss ett väl genomarbetat resultat (Bryman, 2011). Vi har använt oss av meningskoncentrering i de två intervjuerna som inte spelades in, eftersom vi inte fått med informanternas svar ordagrant. Det innebär att huvudinnehållet av informanternas svar belystes genom att vi omformulerade svaren till kortare meningar (Kvale & Brinkmann, 2009).

4.7 Analysmetod

För att kunna analysera vår empiri började vi med att läsa igenom det transkriberade materialet och anteckningarna från de två intervjuerna som vi inte spelade in. Vi läste igenom varje intervju tre gånger, vilket gav oss en uppfattning om vad joursekreterarna fäste vikten på. I nästa steg i analysen letande vi efter återkommande teman i intervjuerna. Vi använde oss av överstrykningspennor i olika färger för att markera svar som återspeglade olika teman. De svar vi ansåg höra till samma tema markerade vi i samma färg. Därefter samlade vi alla svar i ett Word-dokument, där svaren med samma färg hamnade under ett gemensamt tema. Vi valde ut några svar till varje tema som vi ansåg spegla temats innehåll bäst. Detta steg i analysen ledde till att vi hade många olika teman, vilka var: hänsyn till barnets vilja, erfarenhet, fakta/information, magkänsla, lagen, reflektion och diskussion, risk- och skyddsfaktorer, små barn, heder, jobba för frivillighet/samtycke, stöd, trauma och kommunikation. Följande teman parade vi sedan ihop till större och övergripande teman. Våra slutgiltiga teman benämnde vi som *individen i professionen*, *komplexiteten i beslutsprocessen* och *stödet i beslutsprocessen*. När vi sedan hade samlat de utvalda svaren under dessa teman gjorde vi ytterligare en sortering av vilka svar vi ville lyfta fram i analysen. Svaren analyserades därefter med hjälp av utvalda teorier och tidigare forskning. De teman vi valde ut ansåg vi spegla intervjusvaren på ett bra sätt och som tillsammans bildade en övergripande helhet där vårt syfte och våra frågeställningar tydligt blev besvarade. Vår analysmetod inspireras av det Bryman (2011) beskriver som kvalitativ innehållsanalys. Det innebär att forskaren letar efter bakomliggande teman i materialet som analyseras. Bryman (2011) tar upp att det inte finns någon närmare beskrivning av hur man går till väga för att hitta dessa teman i den kvalitativa innehållsanalysen men vi har valt att göra enligt ovan följande beskrivning. Som Bryman (2011) tar upp illustreras de teman som lyfts fram på olika sätt och detta genom att till exempel använda citat, något som vi bland annat valt att göra i vår resultat- och analysdel. Vi valde att använda citat och meningskoncentrerade svar, då vi anser att det tydligt speglar det vi kommit fram till (Kvale & Brinkmann, 2009).

4.8 Etiska överväganden

Kvale och Brinkmann (2009) skriver att ett etiskt handlande innebär att inte endast se till regler utan även ha etisk kompetens och kunna se till situationens kontext. Författarna skriver också att etiskt handlande innebär att värdera och iaktta (Kvale & Brinkmann, 2009). I vår studie har vi valt att utgå från Vetenskapsrådets forskningsetiska principer, vilka är *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*. Informationskravet innebär att intervjupersonerna ska vara medvetna om studiens syfte och att det är frivilligt att medverka samt att de kan avbryta när de vill. Informationskravet har vi uppnått då vi vid två tillfällen har informerat om studiens syfte, både via e-post samt i samband med intervjutillfället. Innan studiens genomförande skickade vi ut ett presentationsbrev till våra intervjupersoner där vi informerade om studiens syfte och om hur intervjuerna kommer att genomföras. Alla våra intervjuer började med att vi informerade om syftet med studien och de etiska riktlinjerna vi håller oss till. Samtyckeskravet innebär att de deltagande informanterna har rätt att själva bestämma hur de vill medverka i studien och under vilka villkor. Vi som forskare måste även inhämta ett samtycke till deltagandet från intervjupersonerna. Vi var noga med att informera intervjupersonerna om deras rätt att bestämma hur de vill medverka och vi inhämtade samtycke från varje deltagare innan intervjun genomfördes. Samtycke till att spela in intervjun inhämtade vi i början av varje intervjutillfälle. Sex av de åtta intervjupersonerna gav oss samtycke till att vi fick spela in intervjun. Konfidentialitetskravet handlar om att informanterna ska tillförsäkras anonymitet. Deras personuppgifter får inte avslöjas på något sätt och uppgifterna ska lagras så att obehöriga ej kan ta del av det. Vi informerade om informanternas anonymitet då vi skickade ut presentationsbrevet. Vid varje intervjutillfälle tillförsäkrade vi deltagarna om att deras personuppgifter inte på något sätt kommer att röjas. Varken deras namn eller kön kommer att nämnas i uppsatsen. Vi har även ändrat så att intervjuernas ordningsföljd inte är det samma som de benämningar i form av siffror som vi valt att använda vid svaren. Detta för att säkerställa deras anonymitet. Då vi spelade in de intervjuerna vi fick samtycke till var vi noga med att informera om att vi direkt efter intervjun kommer att föra över materialet från våra mobiltelefoner till ett USB och att vi då raderar intervjun från mobiltelefonerna. Vid intervjutillfällena var vi tydliga med att förklara att intervjuerna endast kommer att användas till vår studie och att de därefter kommer att raderas. Det innebär att vi uppnått nyttjandekravet, vilket innebär att de insamlade uppgifterna från informanterna endast får användas i forskningssyfte (Vetenskapsrådet, 2002).

4.9 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

Validitet beskriver Kvale och Brinkmann (2009) som ett mått på giltighet, att garantera att vi gjort en studie på det som vi avsett att undersöka. Validitet innebär också att rätt typ av data har samlats in för att kunna besvara frågeställningarna och att forskaren använt sig av relevanta metoder (Larsen, 2009). För få en hög validitet, det vill säga ett hållbart och övertygande resultat, är det viktigt att teorierna är noga valda och analysen väl motiverad. För att uppnå validitet har vi varit noggranna med att resultat och analys är kopplat till våra frågeställningar. Vi anser även att vår studie är av hög validitet då vi menar på att de valda metoderna är de som är bäst lämpade för studien. Att vi utförde intervjuerna på joursekreterarnas arbetsplatser gjorde att de kände sig trygga i miljön och vi hoppas därmed att deras svar var ärliga, vilket i sin tur ökar uppsatsens validitet.

Ytterligare en faktor som vi tror ökar validiteten är att vi använder oss av en hel del citat och meningskoncentrerade svar i studien och därmed kan de som läser vår uppsats förstå vårt resonemang och varför vi valt att tolka resultatet på det sätt som vi gjort (Kvale & Brinkmann, 2009).

Kvale och Brinkmann (2009) skriver att reliabilitet handlar om studiens tillförlitlighet och om andra forskare skulle kunna få samma resultat om samma undersökning gjordes på nytt. Då vi gjort en kvalitativ studie har vi svårt att uppnå en hög reliabilitet eftersom människors tankar och uppfattningar är föränderliga. Däremot har vi utförligt skrivit hur vi gått tillväga under vårt arbete och vilka urval vi gjort samt att vi har bifogat vår intervjuguide. Detta för att vår studie i möjligaste mån ska kunna upprepas av andra forskare (Kvale & Brinkmann, 2009).

Generaliserbarhet innebär att studien först och främst måste ha både hög reliabilitet och validitet och att resultaten från studien kan ersättas av andra undersökningspersoner och situationer. Som nämnts tidigare är vårt syfte med studien inte att generalisera resultatet då vi istället strävar efter att få en inblick i hur joursekreterare tänker kring beslutsprocessen vid omedelbar placering av barn och unga. Vår studie syftar istället till att exemplifiera och få en djupare förståelse av joursekreterarnas resonemang (Kvale & Brinkmann, 2009).

4.10 Metoddiskussion

Att vi valde kvalitativ metod istället för kvantitativ metod har flera orsaker. En anledning var som Bryman (2011) skriver om, att i en kvalitativ studie är det informanternas perspektiv som är utgångspunkten. I en kvantitativ studie hade utgångspunkten baserats enbart på forskarens intressen. Ytterligare en fördel med kvalitativ metod är att vi hade möjlighet att träffa våra informanter fysiskt och denna närhet gjorde det möjligt för oss att förstå deras perspektiv. Vid en kvantitativ studie hade den nyligen beskrivna närheten inte varit genomförbar då det är en liten chans att vi inte hade träffat våra informanter. En nackdel med vår valda forskningsmetod är svårigheter med att generalisera resultatet då vi använt oss av en ett fåtal informanter som arbetar på två olika socialjourer. Då vårt syfte inte är att generalisera utan att få en inblick i tankesättet hos joursekreterare i beslutsfattandet ser vi inte detta som ett problem (Bryman, 2011).

Vårt val att transkribera alla inspelade intervjuer har inneburit ett tidskrävande arbete. Däremot anser vi att det inte kunde genomföras på något annat sätt då transkriberingen gett oss ett bra material att analysera vidare på. Studiens reliabilitet kan ha blivit påverkad av att två intervjuer inte spelades in. Trots att vi var noggranna med att anteckna under intervjuerna kan vi ha missat något betydelsefullt som angavs under intervjuerna (Kvale & Brinkmann, 2009). Vi valde att ha våra intervjufrågor relativt öppna för att våra informanter skulle kunna tänka fritt och inte bli påverkade av olika svarsalternativ. En nackdel som vi kunde se med detta var att de ibland hade svårt att komma fram till ett svar då frågan ansågs som komplex och svårförståelig. Detta ledde till att vi ibland hamnade i att vi ställde ledande frågor, trots att det var något som vi ständigt försökte undvika. Då vi endast kunde intervju joursekreterarna under arbetstid ledde det till att det fanns en risk att vår intervju kunde avbrytas när som helst och i med det var vi medvetna om att det kunde uppstå distraherande omständigheter.

Trots detta uppfattade vi inte informanterna som stressade under intervjuerna, då de svarade utförligt och med inlevelse för att vi lättare skulle förstå deras tankesätt. Vid ett tillfälle fick vi ställa in intervjun och boka en ny tid då en akut situation hade uppstått. Däremot behövde vi aldrig avbryta en intervju.

5. Resultat och analys

Vi har i detta avsnitt delat upp vår resultat- och analysdel i olika teman, *individ i professionen, komplexiteten i beslutsprocessen* och *stödet i beslutsprocessen*. Första temat belyser en del av vår första frågeställning: Vilka faktorer beskriver joursekreterare vara avgörande för en placering enligt SoL 4 kap. 1 § eller 6§ LVU i förhållande till barnets/den unges liv? Andra temat innehåller både vår första frågeställning gällande faktorer och vår andra frågeställning: Vilka svårigheter beskriver joursekreterarna, kan uppstå i beslutsprocessen vid avgörande om omedelbar placering av barn och unga? Vi har i denna del valt att behandla de två första frågeställningarna i samma tema för att joursekreterarnas svar avseende faktorer och svårigheter vävs samman. Sista temat behandlar vår tredje frågeställning: Vilket stöd i beslutsprocessen upplever joursekreterarna att de har? Vårt resonemang i detta avsnitt utgår från valda svar från våra intervjuer.

5.1 Individen i professionen

Joursekreterarna använder sig själva som verktyg i arbetet och individen i yrkesrollen har blivit belyst i våra intervjuer. Från vår empiri framkommer det att joursekreterarnas ”magkänsla” har en betydande roll i beslutsfattandet vilket dels innefattar tidigare erfarenheter. För att få inblick i vilka faktorer som har en inverkan på beslutsprocessen frågade vi joursekreterarna: *Vad bygger du ditt beslutsfattande på förutom lagens ramar?* Nedan följer joursekreterarnas svar:

“Magkänsla, men det är alltså... Magkänslan är väl den samlade erfarenheten och kunskap som man får genom åren. Ja, det är svårt att säga, någonstans så blir det så. Så oftast tycker jag nog i alla fall när man håller på att jobba i ett ärende och inte är ute på plats, men att man håller på och det bubblar och bubblar och bubblar och man försöker hantera och reda ut och avvakta och sen nja... Det är inte LVU, men sen så händer någonting och då blir det rätt tydligt för båda som jobbar att man är överens att nu nä nu går det inte längre” (joursekreterare 5)

“Alltså hur det än är... socialtjänstlagen och LVU- lagstiftningen i all ära, men alltså fingertoppskänsla och magkänsla är inte helt oviktigt heller och alltså det tänker jag att det får man med tiden” (joursekreterare 4)

Joursekreterare ett tar upp att man gör en individuell bedömning och att magkänslan är den sammanfattande uppfattningen som man får i de olika omständigheterna.

Magkänslan som joursekreterarna beskriver blir en faktor i beslutsfattandet. Utifrån det första citatet kan vi utläsa att magkänslan spelar en avgörande roll i ärenden där man är osäker på hur man ska gå tillväga. En situation uppstår och joursekreterarna använder magkänslan för att veta vilket håll de ska gå. Vi kan utifrån svaren se att magkänslan beskrivs som en samling erfarenheter och kunskaper som utvecklas med tiden, men även som en sammanfattande

uppfattning av situationen. Magkänslan är en avgörande faktor i beslutsfattandet som kan ses som en form av tyst kunskap som joursekreterarna besitter. Kunskapen är tyst då joursekreterarna i situationen inte tänker på vilken kunskap de använder sig av, utan istället beskriver det som en magkänsla. Thomassen (2006) skriver att tyst kunskap dels innefattar omedvetna kunskaper, värderingar och uppfattningar som utvecklats i ett socialt samspel med människor. Det kan även vara teoretiska kunskaper som man använder sig av utan att man är medveten om det. I bedömningarna som joursekreterarna gör använder de sig av tyst kunskap, då deras magkänsla innehåller kunskaper som de inte medvetet tänker på att de har, utan ges istället uttryck i en känsla. Däremot kan vi utifrån joursekreterare fem se en beskrivning av att magkänslan bland annat innehåller kunskaper som utvecklats med tiden. Det innebär att joursekreteraren är medveten om att kunskaper används, men omedveten om vilka kunskaper som i den specifika situationen som kommer till användning. Kunskapen uttrycks i form av en känsla hos joursekreteraren och kunskapen blir tyst då kunskapens art inte uttrycks med ord (Thomassen, 2006). Att joursekreterarnas svar benämner det som en magkänsla som de får tydliggör att tyst kunskap är personlig då den inte uttrycks i ord och därmed inte förs vidare till andra. Joursekreterarnas svar visar att tyst kunskap är med i deras handlande, då de uttrycker att magkänslan är med och påverkar beslutsfattandet (Svensson et al., 2008).

Joursekreterarna beskriver att magkänslan innefattar deras tidigare erfarenheter. Nedan följer citat som belyser erfarenhetens betydelse:

“Man samlar ju in och pratar med de berörda som man får tag i. Det är ju på det underlaget som vi kan göra bedömningar. Vi har ju inte tillgång till journalerna så då blir det ju att prata med de som är inblandade som går att få tag i. Sen har man ju med sig sin erfarenhet naturligtvis, man kanske tänker si eller så och man ställer vissa frågor. Men det är ju inte så att såhär brukar vi göra, det är ju det enskilda fallet där fakta kommer in... det är ju oftare man gjort en grej eller ställts inför en situation desto säkrare och tryggare blir man ju i bedömningarna. Det kan man ju inte komma ifrån, så visst spelar erfarenhet roll i yrket, det tänker jag att det gör. Det har säkert en stor betydelse. Vilket sammanhang man varit med om” (joursekreterare 8)

”Det är lagen som är grunden för alltihopa sen är det klart... Någonstans finns det också en lagrad erfarenhet, framförallt att inte kila iväg och göra så. Inte dundra med LVU och börja i den änden, utan försöka få till en dialog och prata med människor är jätteviktigt och då är det sällan man inte kan prata och komma överens om en sådan lösning” (joursekreterare 7)

Ovannämnda joursekreterare är medvetna om att de använder sig av sina erfarenheter, men citaten visar på att joursekreterarna inte explicit gör vilken kunskap som ligger till grund för deras agerande i situationen. För att förstå erfarenhetens betydelse i beslutsprocessen kan vi även här använda oss av tyst kunskap, då kunskapen inte uttrycks med ord, (Thomassen, 2006). Svensson et al.(2008) skriver att erfarenhet är en del av den tysta kunskapen och används undermedvetet i handlandet. Tyst kunskap är, som nämnts tidigare, personlig kunskap som inte kan utväxlas med andra (Svensson et al., 2008).

Eraut (2000) skriver att tyst kunskap innebär rutinerade handlingar då man får en tyst förståelse kring upplevda situationer i arbetet. Vi ser att joursekreterarna använder sig av tyst kunskap då de uttrycker, som Eraut (2000) skriver, att de använder sig av sin erfarenhet i beslutsfattandet. Joursekreterarna litar på sin erfarenhet och vi ser det som en kunskap som de inte uttrycker med ord. Genom sina erfarenheter har de ett stort förtroende för sin egen kunskap. Vi kan förstå svaren med hjälp av Erauts (2000) beskrivning av olika typer av tänkande som inte alla gånger uppmärksammas. Dessa är analytiskt, reflekterande och intuitivt tänkande och som är en del av den personliga kunskapen och erfarenheten som man har. Vi ser att joursekreterarna använder sitt intuitiva tänkande i arbetet genom att de belyser att de använder sig av tidigare erfarenheter i beslutsfattandet. Genom att använda sig av ett analytiskt och reflekterande tänkande gör de bedömningar av vad som ska göras och som joursekreterare sju uttrycker ”inte kila iväg och göra så, inte dundra med LVU och börja i den änden” (Eraut, 2000).

Utifrån författaren Schön (1983) kan vi också förstå joursekreterarnas känsla av trygghet från deras erfarenhet. Schön (1983) skriver att reflektion blir en del i handlandet utan att det explicit görs. Författaren skriver även att reflektionen ligger till grund för att kunna hantera unika och osäkra situationer. Utifrån joursekreterarnas svar tolkar vi det vid att de reflekterar och analyserar över sitt handlande på grund av deras erfarenhet, utan att det begreppslig görs (Eraut, 2000; Schön, 1983).

Håkansson och Stavne (1983) tar även de upp känslornas inverkan vid beslut om eventuell placering. De skriver att tillsammans med erfarenheter och lagtexter använder socialsekreterarna sina egna känslomässiga tolkningar av en situation för att kunna fatta ett beslut. De belyser även vikten av att vara medveten om känslornas roll i arbetet. Utifrån författarna kan vi förstå joursekreterarnas svar som att de innehar en stor medvetenhet om känslornas påverkan, då de själva benämner det som en magkänsla (Håkansson & Stavne, 1983). Författaren Ponnert (2007) har också kommit fram till att professionellas känslor spelar stor roll i bedömningen av barnets bästa och att socialsekreterarna därmed känner en trygghet i sina bedömningar. Då joursekreterarna nämner magkänslan som en påverkande faktor i bedömningen kan vi tolka det som att deras användning av magkänslan tyder på att de litar på deras tysta kunskap. Den tysta kunskapen som de har ger dem även en trygghet i de svåra bedömningarna (Ponnert, 2007).

5.2 Komplexiteten i beslutsprocessen

Joursekreterarnas svar i intervjuerna beskrev arbetets komplexitet då det är olika faktorer som de måste ta hänsyn till i bedömningarna. Nedan kommer vi presentera vårt resultat i underrubriker för att skapa en tydlighet i arbetssättet. Underrubrikerna har vi benämnt till: *risk-och skyddsbedömning, trauma och respekt för tvångslagstiftning.*

5.2.1 Risk- och skyddsbedömning

För att ta reda på faktorer som påverkar beslutsfattandet ställde vi bland annat frågan: *Vilka faktorer är avgörande för att du anser att det kan vänta tills nästkommande vardag?* Vi bad även joursekreterarna att berätta om en situation som de upplevt där det varit aktuellt med en placering utanför hemmet. I joursekreterarnas svar kunde vi se att en bedömning av risk-och skyddfaktorer var

något som genomsyrade deras arbete. Nedan presenterar vi några svar som belyser joursekreterarnas resonemang angående risk- och skyddsfaktorer i bedömningarna.

“Att det inte är akut och att barnet inte riskerar att akut fara illa, då kan det ju inte vänta om vi bedömer att det är så stor risk att den skulle bli slagen igen. Det är ju alltid en bedömningsfråga men det är ju den vi ska väga alltså säkerhets- och skyddsfaktorer med riskfaktorer, och vilken typ av riskfaktorer är naturligtvis viktigt också. Går inte att ge något enkelt svar på det. Det beror lite på vilket ärende det är. Är det små eller stora barn, vad är det för typ av problematik? Är det en ungdom som rökt hasch i tre månader så kan den ju vänta tills nästa vardag även om den har blivit lobbad kanske, men är den på väg in i en psykos då ska den ju in till sjukhuset naturligtvis först och då blir det inte heller ett LVU för nu ska den in till sjukvården först... Eller om man misstänker att det är föräldrarna, om de skulle utgöra en sådan risk att barnet verkligen skulle kunna komma till skada då skulle man ju inte tveka att ta det beslutet” (joursekreterare 8)

“Det handlar ju om, alltså vad kan hända om vi inte gör någonting för att kunna ta ställning. Hur illa är det faktiskt här och nu? Vilka faktorer som väger, man får ha som vågskål. Vilken skål väger tyngst? Det är ju aldrig så att det är svart eller vitt, antingen gör vi såhär eller såhär. Man får se vågskålen, vart väger det mest någonstans så försöker man lägga allt i de högarna. Vad är det som talar för och vad är det som talar emot? Vad består oron i och vad tänker man? Vad kan vara gott nog så att säga att det ändå funkar över natten eller helgen eller vad det nu är frågan om” (joursekreterare 5)

I dessa citat kan vi tydligt se vad joursekreterarnas uppgift är, nämligen att handlägga akuta ärenden. Deras handlingsutrymme är stort då de har stark påverkan på beslutet som kommer att tas, men samtidigt kan vi här se att deras handlingsutrymme begränsas på olika sätt. Förutom att joursekreterarnas arbete bygger på lagar styrs det även av organisatoriska riktlinjer. Deras handlingsutrymme begränsas i och med att de endast har i uppgift att handlägga akuta ärenden. Risk- och skyddsfaktorerna blir centrala i en akut form, då joursekreterarna bedömer de risk- och skyddsfaktorer som barnet/ den unge har omkring sig i den nuvarande situationen. I det andra citatet illustreras bedömningen av risk- och skyddsfaktorer genom en ”vågskål” där man får ta ställning till vad som väger tyngst. I citatet kan vi utläsa att även om det finns riskfaktorer som användning av droger är det inte alltid tillräckligt för att göra en placering av en ungdom. Däremot om ungdomen i sin nuvarande drogsituation håller på att gå in i en psykos kan riskfaktorn väga över, då det är av akut karaktär. På så sätt kan vi se att det även handlar om vilken typ av riskfaktor som finns i situation, är det enbart ett drogmissbruk eller är det risk för att ungdomen tar en överdos eller kommer in i en psykos? Första citatet beskriver även att barnets ålder och vilken problematik som det handlar om har påverkan på beslutet. Vi kan här se att trots att joursekreterarnas handlingsutrymme begränsas av organisation, lagar och regler har de stort handlingsutrymme. Det beror på att det är dem som är i situationen och i arbetet avgör ”vilken skål som väger tyngst” och vad som då är akut och på så sätt innanför organisationens riktlinjer (Lipsky, 2010; Svensson et al, 2008).

Utifrån Johansson (2007) kan vi tolka joursekreterarnas resonemang kring ifall ärendet är akut eller om barnets situation ”funkar över natten eller helgen” beror på att gräsrotsbyråkraten, det vill säga joursekreterarens handlingsutrymme påverkas av organisationens förutsättningar. Johansson (2007) tar upp att specialiseringsgrad är en strukturell faktor som påverkar gräsrotsbyråkratens handlingsutrymme. Det han menar är att organisationens specialisering ramar in vad som är relevant och vad som inte är relevant och hur det som är väsentligt ska hanteras. Vi kan då se detta som att joursekreterarnas handlingsutrymme anpassas till den specialisering, det vill säga handläggning av akuta ärenden, som organisationen har (Johansson, 2007).

En skyddsfaktor som tre av joursekreterarna tog upp var nätverket runt individen. Detta beskrivs i de två följande citaten nedan, som även de svarar på frågan: *Vilka faktorer är avgörande för att du anser att det kan vänta tills nästkommande vardag?*

“Man gör ju en sammanlagd bedömning utav läget. Vilka resurser finns det? Finns det något nätverk som kan gå in och hjälpa till? Hur gamla är barnen eller hur gammalt är barnet? Vad är det för situation? Vad är det som har hänt? Och det är ju jättesvårt att beskriva egentligen vad man har för temperaturmätare på det alltså det kan ju röra sig allt från misshandel till en synes vanlig tonårskonflikt, alltså en konflikt mellan förälder och tonåring... det är en sammanlagd bedömning utav den information vi får in”
(joursekreterare 4)

“ ... men känner man att väntar jag tills imorgon med det här beslutet då kan det bli mycket försämrat, då väntar vi ju inte utan det är ju hela tiden väga för eller emot och får man den här lilla lilla känslan att nej det finns en risk för att en tonåring tar en överdos eller att den hamnar i umgänge där den kan utsättas för akut fara, då får man ju inte vänta. Vet man att personen kanske har ett missbruk eller dåligt umgänge, men följer med mormor och morfar och man vet att det är lugnt över natten då kan man ju faktiskt vänta också”(joursekreterare 6)

I bedömningen såg man till om det fanns någon familjemedlem eller släkting som kunde ta hand om barnet och om så var fallet vägde skyddsfaktorer över de riskfaktorer som fanns. Verhellen (2000) belyser barnkonventionen utifrån de tre P: na. En av dessa tre komponenter är protection, vilket innebär att barn ska skyddas mot att på något sätt missgynnas eller fara illa, både fysiskt och psykiskt. Utifrån citaten kan vi då se att joursekreterarnas bedömningar främst belyser att barnet ska skyddas från ” akut fara” och att skyddet kan tillgodoses av någon i nätverket. Barnets bästa, som vid alla åtgärder rörande barn ska komma i främsta rummet, kan man utifrån citaten likställa med rätten till skydd och säkerhet (Regeringskansliet, 2006; SFS 2001:453).

Kommande citat är en berättelse om en situation där det varit aktuellt att fatta ett beslut om en placering utanför hemmet. Joursekreterare tre berättar:

“I torsdags hade vi ett ärende om en pojke som var åtta år och som hade blivit misshandlad av sin styvpappa. Han blev inte placerad, men då var det väldigt aktuellt att han eventuellt kunde bli det... Den här pappan blev anhållen och då ansåg inte vi att det var någon fara för honom att vara kvar i hemmet över natten men hade han inte blivit anhållen då hade vi behövt fundera på att placera honom. Jag tar reda på vad som hänt och vad pojken är eller barnet och vilka han är tillsammans med, i det här fallet då fanns det en mamma. Då får man se till hennes förmåga och kan hon skydda pojken från den här styvpappan om han skulle vilja ge sig på honom så får man titta på om det hänt förut och hur mycket far barnet illa av att vara kvar hemma“ (joursekreterare 3)

Utifrån joursekreterarens svar kan vi se att det görs ett övervägande om hur mycket barnet far illa av att vara kvar hemma och om pojkens mamma har resurser till att skydda pojken ifrån styvpappan. Ponnert (2007) belyser i sin studie att barnets bästa inte alltid betyder beslut om placering utanför hemmet även om barnet far illa hemma. Socialsekreterarna i Ponnerts (2007) studie resonerar kring det bästa för barnet och väger i sin bedömning in konsekvenserna av att barnet separeras från sina föräldrar mot konsekvenserna av att barnet stannar kvar i hemmet. Vi kan se att joursekreterarens resonemang ovanför liknar det socialsekreterarna i Ponnerts (2007) studie tar upp. Joursekreteraren tänker främst kring skyddet för barnet, men resonerar även kring hur mycket barnet far illa av att vara kvar hemma, vilket vi kan tolka som att joursekreteraren överväger om barnet kan stanna kvar hemma då det kan bli traumatiskt för barnet att bli placerad utanför hemmet och skiljas från mamman (Ponnert, 2007). Joursekreteraren tänker främst på det Verhellen (2000) kallar för protection, det vill säga barnets rätt till att bli skyddad från missgynnande aktiviteter så som misshandel (Verhellen, 2000). Samtidigt överväger även joursekreteraren barnets bästa som står i SoL 1 kap. 2 § med vägledning i riskbedömningen av barnkonventions nionde artikel i sin bedömning, där det står att barn inte ska skiljas från sina föräldrar mot deras vilja om det inte måste ske med hänsyn till barnets bästa (Regeringskansliet, 2006; SFS 2001:453).

Under intervjuerna tog majoriteten av joursekreterarna upp att risk- och skyddsbedömningen påverkas av åldern hos barnet och att det är svårare att göra en bedömning av situationer när det gäller små barn. Det beskrivs i citaten nedan vid svar på frågan: *Vilka fall gällande barn och unga upplever du svårast att bedöma?*

“Det är svårt med mindre barn eftersom beroende på ålder och mognad förstås, men det är oftast lättare att kommunicera med tonåringar och kanske få en mer samlad bild av vad som hänt då” (joursekreterare 4)

“När det är små barn är det ju svårare, man kan inte prata med barnet då på samma sätt. Är det en ungdom som missbrukar eller blir hotad av sina föräldrar eller så kan man ju resonera och göra en värdering utav det som ungdomen berättar” (joursekreterare 8)

Nästintill alla joursekreterare uttryckte en svårighet med att bedöma yngre barn jämfört med tonåringars situation. De två ovannämnda citaten beskriver att problem kan uppstå på grund av att barnet inte kan föra sin talan i lika stor utsträckning jämfört med om han eller hon varit äldre. Joursekreterare åtta förklarar att det blir svårare att tillsammans med barnet samtala kring det som har hänt för att kunna utreda den aktuella situationen. Joursekreterarnas tankar kring dessa svårigheter kan vi likna vid Anderssons (1991) studie, där hon poängterar att socialsekreterare upplever att svårigheter kan uppstå vid arbete med små barn. Utifrån vår tolkning belyser joursekreterarna att det innebär ett stort ansvarstagande att utreda yngre barn på grund av att barnen är helt utelämnade till vuxenvärlden, något som även Andersson (1991) skriver om.

Brister i kommunikationen med små barn kan även leda till, enligt vår tolkning av svaren, att joursekreterarna har svårare att se utifrån barnets bästa. Vi använder oss av barnperspektiv för att förstå joursekreterarnas resonemang i de två ovanstående citaten. Socialstyrelsen (2013) skriver att barnperspektiv innebär att hänsyn ska tas till barnet vid ett beslut som rör honom eller henne. Utifrån barnperspektiv kan vi förstå joursekreterarnas svar som en svårighet med att fatta beslut om barn, eftersom det kan vara problematiskt att få en samlad bild av situationen och förstå barnens perspektiv. Det innebär att joursekreterarna strävar efter att handla utifrån barnperspektiv, men att det kan vara komplicerat. Pramling Samuelsson et al. (2011) skriver att barnperspektiv innebär vuxnas syn på barn och viljan att förstå barnets tankesätt. Socialstyrelsen (2013) betonar även vikten av barnets rätt att kunna uttala sig, som försvåras när barnet själv inte kan uttrycka sina tankar och känslor som i dessa fall. Ett annat exempel gällande fall som innefattar små barn är nästkommande citat. Joursekreteraren svarar på frågan: *Vilka faktorer är avgörande för att du inte kan vänta till nästkommande vardag?*

“Är det ett litet barn så är tröskeln ganska låg. Ett litet barn kan inte ta mat själv och kan inte ta hand om sig själv, men det kan en 10-15 åring. Är mamman lite full så klarar den det men om det är en tvååring så klarar inte den det. Det är om det är så illa att det är en fara för barnets liv eller fara för att den ska komma att skadas på något sätt, psykiskt eller fysiskt. Då kan det inte vänta” (joursekreterare 3)

Joursekreteraren beskriver att en åtgärd är aktuell om det är livsavgörande eller om det finns risk att barnet kommer bli utsatt för fysiskt eller psykiskt skada. Vi förstår genom joursekreterarens svar att det är viktigt att inte ta några risker, utan att ta det säkra före det osäkra, då det i värsta fall kan leda till allvarliga konsekvenser. Detta resonemang kan hänvisas till Andersson (1991) som skriver att beslut gällande mindre barn kan vara av livsavgörande karaktär och att personliga värderingar väger tyngre vid beslut avseende små barn. Detta på grund av att joursekreteraren bestämmer vad som är bäst för barnet. I intervjuerna tar några av joursekreterarna upp barnets vilja och vad barnet själv uttrycker, som en avgörande faktor vid en risk- och skyddsbedömning. Detta beskrivs i följande svar:

“Eftersom vi inte hade så mycket mer att gå på och vi inte skulle utreda så kände vi att eftersom flickan uttryckte en sådan rädsla att åka hem tyckte vi att det var bra om hon fick sova borta en natt. Men föräldrarna var väl inte riktigt där men när vi hade pratat en timme så gick de med på det i alla fall... Då blev det SoL men vi vet ju att, vi visste att det fanns en möjlighet att det kunde bli ett LVU. Det hade vi nog bestämt oss för om de inte hade gått med på det” (joursekreterare 8)

Joursekreterare ett poängterade att de måste lita på vad ungdomen säger och göra bedömningar utifrån de berättelser de får ta del av.

Som går att utläsa av svaren kan barnet eller ungdomens vilja vara en avgörande faktor i beslutsfattandet. I de båda fallen utgår joursekreterarna från ett barnperspektiv, då de försöker förstå barnets perspektiv i situationen och som i sin tur blir vägledande i beslutsfattandet. Joursekreterarna tar hänsyn till barnets perspektiv genom att lyssna på barnets och ungdomens uppfattning och önskan i den specifika situationen (Socialstyrelsen, 2013). Joursekreterare ett uttrycker att ungdomens ord väger tyngst i bedömningen. I fallet gällande den nioåriga flickan är hennes ord också av störst betydelse då det inte fanns ”mer att gå på”. Joursekreterarnas resonemang och tankar ligger i linje med barnkonventionens tolfte artikel som beskriver att barn har rätt att förklara sina önskemål och tankar i den aktuella situationen. Dessa åsikter ska sättas i relation till ålder och mognad (Regeringskansliet, 2006). Detta tar även Verhellen (2000) upp genom att benämna det med begreppet participation, som innebär barnets rätt att påverka beslut som rör henne eller honom. Joursekreterarna tar hänsyn till barnens åsikter vilket vi kan förstå utifrån barnkonventionens tolfte artikel (Regeringskansliet, 2006).

Några joursekreterare tog upp svårigheten med att göra bedömningar gällande hedersrelaterat våld. Det fanns även avsevärt skilda sätt att se på arbetet i dessa ärenden. Nedanstående citat beskriver dessa motstridigheter:

”Heder är till exempel inte lätt... det är ju en avvägning för det är ju så oerhörda konsekvenser att omhänderta en flicka som oftast, det kan ju göra henne ännu mer utsatt, det är nog i dom lägena man måste försöka ha lite mer is i magen tror jag” (joursekreterare 8)

“Hedersrelaterat våld, där har vi ingen tröskel alls, alltså får vi in ett sådant ärende där vi får till oss att någon far illa på grund av hedersrelaterat våld kollar vi självklart samtycke. Får vi inte samtycke ligger det nära till hands att vi väljer att göra ett omedelbart omhändertagande” (joursekreterare 4)

Joursekreterare åtta tar upp vilka konsekvenser det kan bli för barnet om man gör en placering utanför hemmet, vilket leder till ett resonemang om att ” ha is i magen”. Joursekreterare fyra pratar istället om att när de får kännedom om ett barn som far illa på grund av hedersrelaterat våld, leder det ofta till placering. Joursekreterarens uttryckt “där har vi ingen tröskel alls” står helt i motsats till den andra joursekreterarens resonemang. Munro (1999) tar genom sin undersökning av barnmisshandelsärenden upp att misstag i bedömningar kan utifrån psykologisk forskning bero på att socialsekreterarna intuitivt förenklar situationer. Detta för att kunna fatta beslut i svåra och komplexa ärenden. Andra citatet tyder

på en sådan förenkling, där beslut fattas utan en kritisk reflektion av information. Det är därför viktigt att joursekreterarna i deras arbete blir medvetna om denna inneboende förenkling hos oss människor, för att på så sätt kunna undvika att misstag sker på grund av ett alltför oreflekterat beslut av en komplex situation. Citaten tar upp två olika uppfattningar om hur man ska agera i situationer när det gäller hedersrelaterat våld. Genom Munro(1999) kan det beskrivas som två olika intuitioner som joursekreterarna använder sig av, där den ena beskrivs som “ ha lite mer is i magen” och den andra som “där har vi ingen tröskel alls. Som Munro(1999) belyser finns det risker med att i allt för stor utsträckning fatta beslut på sin intuitiva förmåga då det kan leda till att beslutet underbyggs av för lite information. Det blir då viktigt att joursekreterarna får utrymme att kritiskt resonera kring deras intuitiva resonemang i bedömningarna (Munro, 1999).

5.2.2 Trauma

Flertalet av joursekreterarna hade begreppet ”trauma” som en gemensam nämnare vid beskrivningen av avgörande faktorer vid en eventuell placering och vad som är det bästa för barnet. Nedan har vi valt ut två citat som vi anser beskriver joursekreterarnas tankar kring trauma. Första citatet svarar på frågan: *Vilka fall gällande barn och unga upplever du är svårast att bedöma?* Andra citatet svarar på frågan: *Vilka faktorer är avgörande för att du anser att det kan vänta tills nästkommande vardag?*

“Det är ju svårt när det gäller mindre barn, vilket trauma blir värst? Så det är svårt när både förälder och barn har svårt att släppa taget. För när det är relativt självklart, eller vad man ska säga, när alla är överens. När det är självklart att såhär måste det bli, då är det ju inte så svårt. Det svåra är när det är illa med hur illa? Och vad blir mest traumatiskt?

(joursekreterare 5)

“Hur illa situationen är, för det är ett trauma för ett barn att bli placerad också och desto yngre barnet är desto större trauma. Så man får väga de två sakerna mot varandra: Hur illa är det i hemmet? Hur jobbigt är det att lämna sitt hem? Ålder är väldigt avgörande också beroende på vad det gäller till exempel”

(joursekreterare 3)

I båda citaten kan vi utläsa att joursekreterarna jämför vilket trauma som väger tyngst, om ett barn ska placeras eller stanna kvar i hemmet. Joursekreterarna beskriver dilemmat som de står inför i dessa situationer. Utifrån barnperspektiv kan vi förstå joursekreterarnas resonemang, då de stävar efter att se situationen från barnens perspektiv och hur beslutet påverkar barnen (Pramling Samuelsson et al., 2011 & Socialstyrelsen, 2013). Vi kan även utläsa av citaten att en strävan efter att barnets bästa ska sättas i främst rummet är av störst betydelse, som står skrivet i SoL 1 kap. 2 § (SFS 2001:453). Utifrån Verhellen (2000) kan joursekreterarnas svar belysa begreppet protection. Protection innebär att barn ska skyddas från olämpliga aktiviteter, exempelvis misshandel, vanskötsel och utnyttjade av olika slag (Verhellen 2000). Vi förstår joursekreterarnas ambivalens, då det kan vara en svårighet att veta hur illa situationen är samtidigt som de måste ha protection i åtanke, för att se till barnets säkerhet. Även barnkonventionens nionde artikel styrker detta, då den förklarar att barn endast ska separeras från sina föräldrar om det finns anledning att skydda barnet med beaktande av barnets bästa (Regeringskansliet, 2006). Andersson (1996) skriver att vid uppbrott från sina

föräldrar är det av stor betydelse att barnet får stöttning i det nya sammanhanget för att det inte ska upplevas som ett kaotiskt uppbrott. Trots stöd av den nya omgivningen kan det upplevas smärtsamt, då barnet måste lämna ett känt sammanhang. Vi tolkar joursekreterarnas svar på samma sätt som den komplexitet Andersson (1996) beskriver. Joursekreterarna vill undvika placering utanför hemmet i möjligaste mån och på så sätt förhindra trauma, samtidigt som de måste bedöma hur illa situationen är och om barnet är i ett säkert sammanhang. Andersson (1996) skriver att i de uppbrott som är nödvändiga bör man arbeta med att mildra skadan för barnet och stötta honom eller henne till att kunna gå vidare (Andersson, 1996). Joursekreterare tre betonar även att traumat blir större ju yngre barnet är. Andersson (1991) skriver att yngre barn helst ska placeras tillsammans med föräldrarna. Författaren skriver vidare att om de trots detta måste separeras på grund av olika anledningar är det av stor betydelse att kommunikationen kvarstår.

5.2.3 Respekt för tvångslagstiftning

Av vår empiri kan vi se att samtliga joursekreterare är försiktiga med att använda LVU- lagstiftning i sitt arbete. Nedanstående citat visar hur joursekreterarna tänker i bedömningarna. Frågan som ställdes var: *Vad bygger du ditt beslutsfattande på förutom lagen?*

”Lagen är ju tydlig, speciellt när det är eget beteende så är det jättetydligt, vilka kriterier det är som gäller och så. Och finns det inget samtycke så, man söker efter samtycke. Vi kan jobba rätt hårt för att leta efter samtycke. Vi hittar samtycke till den akuta situationen. Det är inte så himla svårt om man lägger lite tid på det... man ska ha respekt för tvångslagstiftningen. Det är ett så oerhört ingrepp i människors liv” (joursekreterare 7)

Citatet ovan beskriver en process där man starkt jobbar för en frivillig placering. Joursekreteraren betonar vikten av att så långt som möjligt använda sig av SoL istället för LVU, då det är ett ” oerhört ingrepp i människors liv”. Ponnert (2007) tar i sin studie även hon upp att man i sitt arbete ska ha respekt för tvångslagstiftningen och att man med försiktighet ska använda den. Hon beskriver att det finns många negativa konsekvenser med LVU- lagstiftningen. Studien belyser att för barn kan ett omedelbart omhändertagande bli en traumatisk upplevelse som kan påverka barnets fortsatta utveckling. Samtidigt kan insatsen vara nödvändig för att barnet ska komma ifrån en instabil situation (Ponnert, 2007). Utifrån ett barnperspektiv kan vi förstå joursekreterarnas resonemang som ett tecken på ett övervägande av SoL 1 kap. 2§ och barnkonventionens tredje kapitel, att man i ärenden som rör barn ska beakta barnets bästa i situationen (Regeringskansliet, 2006; SFS 2001:453). Utifrån detta kan man se att joursekreterarna anser att barnets bästa är om man får samtycke från föräldrarna och att det blir en placering på frivillig väg. Ponnert (2007) tar i sin studie upp att när det gäller en placering utifrån miljö är det svårare att få ett samtycke från föräldrarna än om det handlar om barnets eget beteende. Detta kräver då att man måste arbeta för att motivera föräldrarna så att de är ” med på tåget”, vilket ytterligare belyser vikten av joursekreterarens resonemang att sträva efter ett samtycke från föräldrarna. Citatet nedan är en av joursekreterarnas åsikt gällande tvångsomhändertagande enligt LVU.

“Man försöker ju undvika det så långt som möjligt, att det finns ett samtycke och att det hellre blir SOL-placering i så fall” (joursekreterare 6)

Ponnert (2007) skriver att vid omedelbart omhändertagande finns det inte lika mycket tid till reflektion kring konsekvenser då man har en begränsad tid på sig att fatta ett beslut, vilket kan leda till negativa konsekvenser. Joursekreterarna arbetar endast med akuta ärenden och omedelbara placeringar och på sätt behöver snabba beslut tas. Citatet ovan belyser en strävan efter att undvika tvångsplacering så långt som möjligt. Utifrån Ponnert (2007) kan vi se att det kan vara svårt att se till konsekvenserna av en omedelbar placering enligt LVU, då joursekreterarna har en begränsad tid på sig att fatta ett beslut (Ponnert, 2007). I kommande citat beskriver joursekreteraren en situation där det varit aktuellt att fatta ett beslut om en placering utanför hemmet. Ärendet är hedersrelaterat och handlar om ungdomar som inte vågar gå hem. Det hela slutade med en SoL-placering då mamman gav samtycke till placeringen. Joursekreteraren beskriver att placeringen hade varit tveksamt om föräldern inte hade samtyckt:

“Alltså de hade ju varit hotade och kontrollerade men jag tror inte att det förekom något fysiskt våld och som sagt inga konkreta planer på att föra bort dem. Med tanke på att det ändå var sent en söndag kväll så att någon skulle komma från Tyskland exempelvis på natten kändes inte så, att det var någon överhängande risk egentligen. Så det var nog lite tveksamt” (joursekreterare 5)

Östberg et al., (1999) tar i sin studie upp att en integrerad verksamhet, som både arbetar med utredning och behandling, betonar frivillighet i deras bedömningar. Det innebär att de ibland kan leda till att kontakten avbryts om föräldrarna inte ger samtycke. Östberg et al. (1999) beskriver att specialiserade verksamheter, som enbart arbetar med utredning, var i större grad mer benägna till att använda tvångslagstiftning då de betonade att ett barns skydd ska prioriteras. Östberg et al. (1999) tar också upp i sin studie att användandet av tvångslagstiftning varierade mellan de deltagande socialarbetarna och att detta kan bero på organisationen, den professionelles individuella ställningstagande och arbetsplatsens införlivade uppfattningar. Socialjouren kan förstås som en specialiserad verksamhet eftersom deras uppgift är att endast handlägga akuta ärenden. Utifrån joursekreterarens svar ovan gällande de två ungdomar som inte vågade gå hem kan vi då förstå det som en motsats gentemot det som Östberg et al. (1999) tar upp, då joursekreteraren beskriver en tveksamhet till att använda LVU-lagstiftning om ungdomarnas mamma inte hade samtyckt. Detta då bedömningen inte var att de fanns någon akut fara eller risk. Utifrån Östberg et al. (1999) kan försiktigheten i att använda tvångslagstiftning bero på den uppfattning om LVU-lagstiftningen som råder på joursekreterarnas arbetsplatser (Östberg et al., 1999).

5.3 Stödet i beslutsprocessen

Utifrån våra intervjuer kan vi se att samtliga joursekreterare upplevde att de hade tillräckligt med stöd för att kunna utföra arbetet på socialjouren. Däremot skiljde sig deras tankar åt gällande upplevelsen av stödet. Nedan presenterar vi vårt resultat i två underteman. Dessa är *kollegialt samarbete* och *stödet från lagen*.

5.3.1 Kollegialt samarbete

Samtliga joursekreterare beskrev sin kollega som ett gott stöd i beslutsprocessen och majoriteten poängterade vikten av att ha en kollega att kunna diskutera med. Följande frågor ställdes: *Vilket stöd har du i beslutprocessen? Upplever du stödet som tillräckligt?* Nedan presenteras joursekreterarnas svar:

“Till 99 % så har man ju väldigt gott stöd till varandra, man är ju stödet i varandra. Det är ju det att man inte sitter ensam det är ju kanske det viktigaste, att man inte sitter ensam med sådana bedömningar. Skulle jag nog säga att det är”
(joursekreterare 8)

“Alltså vi diskuterar ju mycket, vi arbetar ju alltid två och två och oftast även om det är akuta ärenden så ser vi ändå till att få ett visst utrymme att bolla, alltså prata, diskutera, vända och vrida, fördelar och nackdelar. Vad blir bäst för barnet? Skulle det bli fel om vi agerar? Skulle det bli fel om vi inte agerar? Man tragglar ju igenom det där ganska mycket och vi kommer ju oftast fram till någon slags konsensus fast vi bara är två, så det är väl det förutom lagen, att man diskuterar sig fram... Dels finns det ju alltid utrymme här på kvällen eller också tar vi oss utrymme... att prata igenom både innan, under och efter beslut”
(joursekreterare 4)

Joursekreterarna för en diskussion med sin kollega som genomsyras av att barns bästa ska stå i centrum för beslutet. Citaten visar att joursekreterarna beaktar vad som står i SoL 1 kap. 2 § och i den tredje artikeln i barnkonventionen, vilket säger att barnets bästa ska stå i främsta rummet vid åtgärder som påverkar barnet som i detta fall handlar om placering av barnet utanför hemmet (Regeringskansliet, 2006; SFS 2001:453). Utifrån ett barnperspektiv kan vi också förstå joursekreterarens svar som vikten av en beslutsprocess, där man genom att “vända och vrida”, se både för - och nackdelar och bolla fram och tillbaka säkerställer barnets bästa. Vi kan förstå det som att det finns en bakomliggande tanke med fokusering på barnkonventionens nionde kapitel, vilket innebär ett säkerställande av att samhället inte ska bidra till att ett barn skiljs från sina föräldrar mot barnets vilja om det inte finns skäl för det. Om ett beslut om placering utanför hemmet tas, måste det då innebära att bedömningen är att beslutet är det bästa för barnet. En diskussion med en kollega ger joursekreterarna stöd i arbete i att fatta beslut om det finns skäl att ett barn måste separeras från sina föräldrar. I sådana bedömningar måste även hänsyn tas till barnets vilja, då barnet har rätt att uttrycka sina åsikter och önskemål, vilket Verhellen (2000) tar upp som participation i hans teori om barnets rättigheter. Det innebär att joursekreterarna måste både utifrån omständigheterna och barnets ålder och mognad avgöra om det finns skäl att agera mot barnets egen vilja, vilket sker i samråd med kollegan (Verhellen, 2000).

Nedan följer ytterligare ett citat som handlar om stödet i beslutsprocessen:

“Ja förutom min kollega så har jag inget stöd utan det är ju vi som får stötta varandra och det kan väl ibland kännas lite extra, alltså när det är extra delikata ärenden som är känsliga och besvärliga. Det kan väl finnas stunder där man känner att man skulle vilja kontakta en chef och få lite vägledning men oftast fungerar det bra” (joursekreterare 4)

Joursekreteraren uttrycker att det ibland skulle kännas skönt att ha stöd från en chef för att få vägledning då det gäller ärenden där det kan vara svårt att veta vilket håll man ska gå. Detta kan utifrån ett barnperspektiv ses som att det ibland kan vara svårt att avgöra vad som är det bästa för barnet i en situation, vilket leder till att en konsultation med ytterligare en erfaren part kan kännas som en trygghet i bedömningen (Regeringskansliet, 2006). Ovanstående tre citat kan även analyseras utifrån Lipskys (2010) teori om handlingsutrymme, för att förstå joursekreterarnas svar som en bekräftelse på hur stort handlingsutrymme de besitter i beslutsprocessen. Det är dem som fattar det avgörande beslutet om de ska agera eller inte, ifall omständigheterna runt barnets situation är så pass akut att det med lagstöd måste ske en placering utanför hemmet. Däremot måste socialnämndens ordförande bli kontaktad och fatta det slutgiltiga beslutet om omedelbart omhändertagande, vilket är en faktor som kan begränsa deras handlingsutrymme. Joursekreterarna litar på sin och kollegornas uppfattningar och har inte mycket annat än lagstiftningen som begränsar deras beslutsfattande i situationen. Genom diskussion med en kollega fattar de ett beslut om det finns skäl till att en placering ska ske (Lipsky, 2010).

Två av joursekreterarna beskrev stödet från kollegan i en djupare innebörd. En joursekreterare benämnde kollegans stöd i form av utbyte av kunskap och en annan joursekreterare belyste vikten av erfarenhet hos den kollegan man jobbar tillsammans med.

“Kollegan, dels jobbar vi alltid två och två vilket är jättebra... i regel har vi tid att prata. Ibland måste man åka iväg och då pratar vi alltid i bilen. Stödet, ja tänker man formellt och så, så har vi ju handledning men det stödet är väl kunskap man har med sig och som vi har med oss var och en i gruppen och kan bolla med varandra” (joursekreterare 7)

Joursekreterare ett tog upp att det var tryggt att ha en erfaren kollega att bolla med och tillsammans väga för- och nackdelar och vilka konsekvenser beslutet kan medföra. Ur svaret framkom även att det är bättre med erfarna kollegor än att konsultera en chef då han eller hon inte är inne i arbetet på samma sätt.

Ovanstående svar kan förstås utifrån Svenssons et al.(2008) teori om handlingsutrymme. Joursekreterarna tar upp att kollegans erfarenhet påverkar upplevelsen av stödet. Svensson et al.(2008) tar upp att handlingsutrymmet som en socialsekreterare har kan nyttjas på skilda sätt beroende av vilken erfarenhet han eller hon besitter. På detta sätt kan vi förstå joursekreterarens svar som ett uttryck för en gemensam beslutsprocess där kollegan utnyttjar sitt handlingsutrymme på ett positivt sätt. De professionellas handlingsutrymme är individuellt men Svensson et al.(2008) tar upp att handlingsutrymmet ofta används likartat bland yrkesverksamma i en organisation, då det ofta skapas ett liknande synsätt i arbetet hos professionella inom en och samma verksamhet. De två svaren ovan, där joursekreterarna tar upp att kollegans kunskap och erfarenhet är ett stöd i beslutsprocessen, kan förstås som att joursekreterarna finner gott stöd i varandra då de utnyttjar sitt handlingsutrymme på ett liknande sätt och därmed bekräftar varandras beslutstänkande (Svensson et al., 2008). Detta tar även Ponnert (2007) upp i sin studie. Ponnert (2007) belyser att ett tvångsomhändertagande upplevs som känslomässigt laddat då det är svårt att veta

vad konsekvenserna kan bli av ett beslut. Socialsekreterarna i studien tog upp betydelsen av att ha kollegor att diskutera med i beslutsprocessen, då man ger varandra stöd och bekräftelse i arbetet. I likhet med joursekreterarnas svar tar Ponnert (2007) också upp, utifrån hennes studie, att socialsekreterarna känner stöd från kollegor i beslutsprocessen. Även här togs diskussionen med kollegan upp och socialsekreterarna kände att de hade stöd och upplevde inte att de var ensamma i beslutet (Ponnert, 2007).

Vi kan även förstå joursekreterarnas svar som att den tysta kunskapen explicit görs genom att de utbyter sina individuella kunskaper med varandra vid kollegialt samarbete. Den personliga kunskapen som var och en av kollegorna tar med sig i beslutsprocessen synliggörs genom diskussion med kollegan. Det kan hänvisas till Erauts (2000) resonemang kring personlig kunskap som enligt honom både kan vara tyst och delas med andra.

5.3.2 Stödet från lagen

Vi var intresserade av att ta reda på vad joursekreterarna tänker kring lagen i beslutsfattandet och hur de använder sig av lagstiftningen i sitt arbete. Joursekreterarna anser att lagen är ett stort stöd. Ett fåtal tycker att lagstiftningen är tydlig medan majoriteten anser att lagstiftningen är diffus då den kan vara oklart formulerad. Större delen av joursekreterarna framhävde att lagstiftningen inte kan vara utförligare på grund av att alla människor är unika. Det gör att en utförligare lag hade försvårat arbetet. Nedan följer några joursekreterares svar på frågan: *Vilket stöd anser du lagen ger i beslutsfattandet och hur tänker du kring lagen?*

“Ja, den ska ju ge ramarna sen är det ju en tolkningsfråga, allting ska ju plockas in i den här ramen. Det är ju jättebra vägledning sen är det ju alltid så att man inte har alla fakta och det blir en värderingsfråga hur allvarligt saker och ting är. Man har ju inte hela utredningen klar för sig utan det är ju ganska lite material man ska fatta sådant beslut på, det är ju ett stort ingripande det är klart, men man tänker ju många gånger... sen kan man ju inte detaljreglera en lag, varje enskilt fall är ju ett enskilt individärende” (joursekreterare 8)

“Ja alltså det är ju lagstiftningen som vi ska jobba utifrån så mycket eller allt egentligen. Och det är väl skönt ändå att man har den att luta sig tillbaka emot utan att det inte bara är eget tyckande och egna formuleringar” (joursekreterare 6)

“Ja det är ju ett stort stöd självklart, så är det ju. Lagboken är alltså som en hårdvara alltså det man har liksom det blir en mjukvara som jag skulle säga är kanske minst lika viktigt” (joursekreterare 4)

Joursekreterarna uppger, som tidigare nämnts, att lagstiftningen är ett stort stöd och att ramarna ger en tydlig vägledning i beslutsfattandet. Joursekreterarnas arbete utgår till största del från ramlagen SoL vilket innebär stora valmöjligheter i arbetet efter skiftande önskemål och behov (Thunved, 2012). Vi förstår joursekreterarnas resonemang kring lagstiftningen genom att hänvisa till Svenssons et al., (2008) beskrivning av handlingsutrymme. Vi tolkar joursekreterarnas svar vid att de har ett stort handlingsutrymme, då de har möjlighet att själva tolka lagen och på så sätt kan använda deras kompetenser i

stor utsträckning i beslutsprocessen. Med hjälp av handlingsutrymme förstår vi deras svar vid att de ser lagens ramar som en stor frihet i arbetet samtidigt som det är nödvändigt att dessa riktlinjer finns (Svensson et al.). Vi kan även förstå svaren utifrån Johanssons (2007) beskrivning av regelbundenhet, vilket innebär att arbetet styrs av lagar och regler och som i sin tur begränsar arbetet och ger skydd vid behov. Joursekreterarna uttrycker en lättnad av att kunna ta stöd av lagen vid behov, vilket kan hänvisas till Johanssons (2007) beskrivning av regelbundenhet.

Nedanstående citat skiljer sig från de övriga joursekreterarnas uttalande kring lagstiftningen, då joursekreteraren inte upplever något stort stöd av lagstiftningen i lika stor utsträckning som övriga joursekreterare.

“Det är ganska lite stöd därför att det är ramlagar så det som står innehåller väldigt lite information. Alltså det ger väldigt lite stöd skulle jag säga, i princip 0. Det är ju mer i sådana fall andra domar, LVU domar eller så som ger stöd och vad som gått igenom men själva lagen ger i princip inte mycket stöd alls... Stött på jättemånga familjer som får ha barn hemma som verkligen inte borde ha det och då skulle man väl önska att det fanns mer, lite mer tvång till och med... det finns rätt mycket håll i lagen, mycket bygger på frivillighet så det kan bli svårt” (joursekreterare 3)

Joursekreteraren betonar att lagstiftningen inte är tillräckligt utförlig och att den därmed ger begränsad vägledning. I citatet tas inte bara socialtjänstlagen upp utan även tvångslagstiftningen, som borde vara mer omfattande enligt joursekreteraren. Joursekreterarens resonemang kring tvångslagstiftningen kan hänvisas till Lipskys (2010) problematisering av handlingsutrymme, då joursekreteraren uttrycker att lagstiftningen inte överensstämmer med de egna bedömningarna.

6. Slutsatser

Vårt syfte med studien var att få en inblick i joursekreterares arbete gällande barn som far illa och hur de resonerar i beslutsprocessen om eventuell placering utanför hemmet enligt SoL 4 kap. 1 § eller 6 § LVU samt vilka svårigheter som kan uppstå i den akuta handläggningen av barn och unga. Vi ville även undersöka vilket stöd joursekreterarna upplever att de har i beslutsprocessen.

Vår empiri mynnade ut till tre teman i vår resultat- och analysdel som speglar våra frågeställningar. Vi valde att benämna det första temat för individen i professionen som besvarar en del av vår första frågeställning: *Vilka faktorer beskriver joursekreterare vara avgörande för en placering enligt SoL 4 kap. 1 § eller 6 § LVU i förhållande till barnets/ den unges liv?* Vi anser att temat belyser hur joursekreterarna använder sig själva som verktyg i sitt arbete. Flera joursekreterare tog upp magkänslan som en faktor i beslutsfattandet. Vi anser att det är intressant hur det pratar om en magkänsla som ligger till grund för deras beslut. I vår analys lyfte vi upp denna beskrivning på en teoretisk nivå och med hjälp av det teoretiska begreppet tyst kunskap kan vi förstå att magkänslan som joursekreterarna beskriver inte bara är en känsla utan grundar sig på kunskaper som de har men inte är medvetna om.

Det andra temat benämnde vi som komplexiteten i beslutsfattandet, då joursekreterarna uttryckte en rad olika faktorer som påverkar deras beslutsfattande. I temat vävde vi in både faktorer som påverkar beslutsfattandet och den andra frågeställningen: *Vilka svårigheter beskriver joursekreterarna, kan uppstå i beslutsprocessen vid avgörande om omedelbar placering av barn och unga?* Samtliga joursekreterare tog upp risk- och skyddsbedömningens centrala del i beslutsfattandet, där många faktorer hade en avgörande roll. Att många faktorer spelar in leder till att bedömningarna är komplexa och situationsbedömda, där varje enskilt fall bedöms utifrån risk och skydd i den unika situationen. Några faktorer som har en avgörande roll är barnets ålder, vilka resurser som finns, nätverkets utsträckning och framförallt hur akut situationen är. Svårigheter kan uppstå med små barn då det är mer komplext att få tillräckligt med information och då göra en fullständig bedömning eftersom barnet själv inte kan kommunicera i samma utsträckning som en ungdom. Ytterligare en svårighet som joursekreterarna tog upp i samband med övervägande av placering var som de uttryckte det: "Vilket trauma blir värst?" Utifrån vår analys av joursekreterarnas svar framhölls det att en placering ibland kan stjälpas mer än hjälpa, främst när placeringen sker mot barnets vilja. De betonade att en separation från föräldrarna ska undvikas i möjligaste mån.

Vårt tredje tema, som är stödet i beslutsprocessen, belyser vår tredje och sista frågeställning: *Vilket stöd i beslutsprocessen upplever joursekreterarna att de har?* Samtliga joursekreterare upplevde att de har ett tillförlitligt stöd av sin kollega. De framhöll även att diskussionen med sin kollega påverkade säkerheten i beslutsfattandet. De flesta av joursekreterarna upplevde att lagstiftningen gav dem tillräcklig vägledning för att kunna fatta ett beslut men att varje enskilt fall kräver en individuell bedömning. Joursekreterarna var i stort sett överens om att lagstiftningen inte kan vara mer detaljerad.

7. Slutdiskussion

Genom uppsatsen har många tankar väckts och vi har blivit speciellt berörda av svårigheten att bedöma vad som verkligen blir det bästa för barnet i en situation och vilket handlingsutrymme som finns. Hur ska man agera för att barnet ska komma till minst skada? Vad upplevs som värst för barnet? Gör man mer skada genom att riva upp barnet från den situation som den känner till? Eller är det så pass allvarligt att något måste ske här och nu? Denna komplexitet i beslutsprocessen gör att handlingsutrymmet är stort och det blir då upp till varje joursekreterare att använda handlingsutrymmet på bästa sätt. Samtidigt vill vi poängtera att handlingsutrymmet begränsas i den utsträckning då joursekreterarna endast har i uppgift att handlägga akuta ärenden. Handlingsutrymme inom socialjouren är ett diffust begrepp där joursekreterarna har tolkningsföreträde för att kunna anpassa handlingsutrymmet till just deras önskan. Vi har även upptäckt att joursekreterarna är angelägna om att få med barnet i beslutsprocessen och tar stor hänsyn till barnets bästa, som står i lagen (SFS 2001:453). Trots denna angelägenhet explicit görs inte barnets delaktighet utan finns outtalat med i deras resonemang. Det hade varit intressant att få konkreta svar på hur de går tillväga för att få barnet delaktigt i besluten.

Vi reagerade också på joursekreterarnas svar gällande stödet de har av varandra i beslutsprocessen. Innan undersökningen hade vi en bild av att de skulle kunna uppleva arbetet som relativt ensamt då de endast är två som jobbar åt gången. Vi blev förvånade över hur tillfredsställda de var i deras arbetssituation och att de upplevde att det var ett stort stöd att de alltid har någon att diskutera med. Ytterligare en upptäck är att joursekreterarna inte begreppslig gör deras utsatta situation och vad de i själva verket utsätter sig för. Ingen av joursekreterarna talade om rädsla i jobbet eller panikartade situationer som uppstått. Handlar det om vana, att det blivit vardag för dem att stöta på skrämmande situationer? Eller är det för smärtsamt att prata om?

En intressant motsättning i vår studie var joursekreterarnas resonemang kring hedersrelaterade ärenden, där två av joursekreterarna hade helt skilda uppfattningar i hur dessa ärenden skulle handläggas. Den ena joursekreteraren resonerade kring konsekvenserna med att snabbt göra en placering och pratade om att man i dessa ärenden ska "ha is i magen", då ett sådant beslut kan göra barnet ännu mer sårbart. Den andra joursekreteraren förde istället ett resonemang kring att en omedelbar placering måste ske om de får kännedom om att ett barn är utsatt på grund av hedersrelaterat våld och uttryckte att "där har vi ingen tröskel alls". Frågan är vad dessa olika synsätt innebär för barnet i situationen. Vad händer om man avvaktar? Och vad händer om man reagerar direkt? I vår analys lyfte vi fram att joursekreterarnas resonemang kan ha ett samband med deras intuition kring hedersrelaterade ärenden. Innebär upptäckten att det råder brist på reflektion kring hedersrelaterade ärenden? Vi tolkar joursekreterarnas olika tillvägagångssätt i beslutsprocessen som att hedersrelaterade ärende är ett område där det krävs mer kunskap för att undvika att barn far illa.

I början av resultat- och analysdelen tog vi upp magkänslan som en form av tyst kunskap som var och en av joursekreterarna besitter. Senare i uppsatsen framkommer det att joursekreterarna explicit gör sin tysta kunskap genom att de för en dialog med sin kollega. Vi vill belysa detta som en process som sker i deras arbete. Processen startar med joursekreterarnas individuella resonemang som är tyst och därmed inte utbyts och som slutligen explicit görs. Styrkan i beslutsprocessen blir då att kunskapsutbyte sker mellan joursekreterarna och som i sin tur kan leda till en individuell professionsutveckling.

Inledningsvis beskrev vi vilken uppfattning vi hade om socialjourens arbete. Vi hade en föreställning om att arbetet var mer problematiskt än vad joursekreterarna beskrev det. Vår tanke grundade sig i att vi hade en bild av att det måste vara svårt att fatta ett beslut på begränsad information och under en så pass kort tid. Vår studie visar på det motsatta då joursekreterarna upplever att deras arbetssituation inte är så betungade som vi trott genom att handläggningen handlar om att avgöra hur situationen är här och nu, utan påverkan av tidigare bakgrund. En anledning till deras trygghet i beslutsfattandet, som vi har förstått det, är deras tillit till magkänslan. Då magkänslan är oerhört individuell är det intressant att diskutera hur stor betydelse den har. Hur stor delaktighet i beslutsfattandet har magkänslan och hur mycket påverkas den av erfarenhet? Har magkänslan en lika avgörande roll i beslutsfattandet som lagstiftningen?

8. Förslag till kommande forskning

Vi anser att det behövs mer forskning inom vårt undersökningsområde då det handlar om ingripande som har en påverkan på barnets liv. Det är därför ett ämne som vi anser är viktigt att reflektera kring då det inte finns några färdiga mallar hur man ska gå till väga, eftersom varje enskilt fall är unikt. Vi har under uppsatsskrivandet kommit att tänka på hur man kan fördjupa sig i ämnet. Ett förslag till kommande forskning är att göra en jämförelse av vår studie med socialsekreterare som arbetar dagtid och deras resonemang i bedömningar och beslut gällande barn som far illa och vid en eventuell placering. Skiljer sig deras tankesätt? Hur upplever de stödet i beslutsprocessen? Ett annat förslag som vore intressant är att undersöka hur ärenden fortskrider från att socialjouren gör en placering till att ärenden kommer till en handläggare på ett vanligt socialkontor och hur de arbetar vidare. Är det vanligt att beslutet ändras? Eller fortsätter placeringen?

Referenser

- Andersson, G. (1991) *Socialt arbete med små barn*. Lund: Studentlitteratur
- Andersson, G. (1996) "Barn och uppbrott". I Andersson, G., Aronsson, K., Hessle, S., Hollander, A. & Lundström, T. (red.) *Barnet i den sociala barnvården*. Stockholm: Centrum för utvärdering av socialt arbete: Liber
- Bris (2010) *Oacceptabla skillnader vid akut stöd till utsatta barn* (elektronisk) <http://bris.se/?pageID=28&id=1194&pageOffset=2> (Hämtat 2014-03-05)
- Bryman, A. (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB
- Eraut, M. (2000) Non-formal learning and tacit knowledge in professional work. *British Journal of Educational Psychology*, 70,113–136
- Hessle, S. (1996) "Hur vet man när barn far illa". I Andersson, G., Aronsson, K., Hessle, S., Hollander, A. & Lundström, T. (red.) *Barnet i den sociala barnvården*. Stockholm: Centrum för utvärdering av socialt arbete: Liber
- Håkansson, H. & Stavne, K. (1983) *Jag känner mig så himla osäker – -" : en bok om socialarbetaren i barnvården, om att vara i en mellanställning och ensam ansvarig*. Älvsjö: Skeab
- Höjer, I., Sallnäs, M. & Sjöblom, Y. (2012) "Introduktion". I Höjer, I., Sallnäs, M. & Sjöblom, Y. (red.) *När samhället träder in- barn, föräldrar och social barnvård*. Lund: Studentlitteratur
- Johansson, R. (2007) *Vid byråkratins gränser - om handlingsfrihetens organisatoriska begränsningar i klientrelaterat arbete*. Lund: Arkiv
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB
- Larsen, A-K. (2009) *Metod helt enkelt*. Malmö: Gleerups
- Lipsky, M. (2010) *Street level bureaucracy - Dilemmas of the individual in public service*. New York: Russell Sage Foundation
- Munro, E. (1999) Common errors of reasoning in child protection work. *Child abuse & neglect*, 23, 745-758
- Nationalencyklopedin.(ne.se)- Socialsekreterare (elektronisk) <http://www.ne.se/socialsekreterare> (Hämtat 2014-03-05)
- Nyzell, B. (2010) *Översyn av socialjourens verksamhet* (elektronisk) [http://www5.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/970A3EB964B40348C12576E1004A6B76/\\$File/Bilaga_2.pdf?OpenElement](http://www5.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/SamrumPortal.nsf/970A3EB964B40348C12576E1004A6B76/$File/Bilaga_2.pdf?OpenElement) (Hämtad 2014-03-05)

- Ponnert, L. (2007) *Mellan klient och rättssystem - Tvångsvård av barn och unga ur socialsekreterares perspektiv*. Lund: Lunds universitet, Socialhögskolan
- Pramling Samuelsson, I., Sommer, D. & Hundeide, K. (2011) *Barnperspektiv och barnens perspektiv - i teori och praktik*. Stockholm: Liber
- Regeringskansliet (2006) *Mänskliga rättigheter - Konventionen om barnets rättigheter*. UD-info
- SFS 1990:52. Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga
- SFS 2001:453. Socialtjänstlag (2001: 453)
- Schön, D. (1983) *The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action: background, motivation, strategies, main themes*. New York: Basic book
- Socialstyrelsen (2010) *Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten: individ- och familjeomsorg, äldreomsorg, handikappomsorg (SoL och LSS)*. Stockholm: Socialstyrelsen
- Socialstyrelsen (2013) *Samverka för barns bästa - en vägledning av barns behov av insatser från flera aktörer*. Stockholm: Socialstyrelsen
- Svensson, K., Johnsson, E. & Laanemets, L. (2008) *Handlingsutrymme: utmaningar i socialt arbete*. Stockholm: Natur & kultur
- Thomassen, M. (2007) *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion till vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups
- Thunved, A. (2012) *Nya sociallagarna. Med kommentarer, lagar och förordningar som lyder den 1 januari 2012*. Stockholm: Norstedts Juridik AB
- Verhellen, E. (2000) *Convention on the Rights of the Child*. Garant: Leuven
- Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer - inom humanistisk - samhällsvetenskaplig forskning* (elektronisk)
http://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf (Hämtad: 2014-08-27)
- Watt Boolsen, M. (2007) *Kvalitativa analyser: forskningsprocess, människa, samhälle*. Malmö: Gleerups
- Östberg, F., Wåhländer, E. & Milton, P. (1999) *Barnavårdsutredningar i sex kommuner*. Stockholm: Centrum för utvärdering av socialt arbete, Socialstyrelsen

Bilagor

Bilaga 1: Intervjuguide

Hur lång erfarenhet har du av arbete på socialjouren?

Frågeställning 1.

Berätta om en situation där det varit aktuellt att fatta ett beslut om en placering utanför hemmet? Kan vara både SoL och LVU. Vad tar du reda på? Varför? Hur tänker du? Hur behandlar du materialet som du fått in?

Vilka faktorer är avgörande för att du anser att det kan vänta till nästkommande vardag?

Vilka faktorer är avgörande för att du inte kan vänta till nästkommande vardag?

Vilken typ av ärende gällande barn och unga upplever du leder ofta till beslut om placering?

Vad bygger du ditt beslutsfattande på förutom lagens ramar?

Frågeställning 2.

Vilka fall gällande barn och unga upplever du är svårast att bedöma? Berätta gärna om en situation.

Finns det något som du upplever kan försvåra beslutsprocessen och beslutsfattandet? I så fall vad?

Frågeställning 3.

Vilket stöd har du i beslutprocessen? Hur tänker du kring stödet? Upplever du stödet som tillräckligt?

Rådfrågar du någon vid övervägande av beslut om placering?

Vilket stöd anser du lagen ger i beslutsfattandet? Hur tänker du kring lagen?

Bilaga 2: Presentationsbrev

Hej!

Vi heter Linn Allert och Julia Andersson och är två studenter som läser sjätte terminen på socionomprogrammet, Göteborgs Universitet. Vi har nu påbörjat arbetet av vårt kandidatarbete. Vi kommer att göra en kvalitativ undersökning i form av intervjuer.

Syftet med vår studie är att få en inblick i socialsekreterare på socialjourens arbete gällande barn som far illa och hur de resonerar i beslutsprocessen om eventuell placering utanför hemmet enligt SoL 4 kap. 1 § eller 6 § LVU samt vilka svårigheter som kan uppstå i den akuta handläggningen av barn och unga. Vi vill även undersöka vilket stöd joursekreterarna upplever att de har i beslutsprocessen.

För att kunna besvara vårt syfte vill vi därför intervjua åtta socialsekreterare som arbetar på socialjouren. Vi har valt att utgå från två jourverksamheter i Västra Sverige och vi vill intervjua fyra socialsekreterare från varje socialjour. Detta för att få ett större underlag att kunna analysera. Intervjuerna kommer att genomföras enskilt och varje intervju kommer att pågå i 30- 60 minuter. Vi kommer noga följa Vetenskapsrådets forskningsetiska principer som bland annat innebär att man i undersökningen är helt anonym och har rätt att avbryta sin medverkan när man vill. Vid samtycke kommer intervjun att spelas in. I kandidatarbetet kommer inte heller socialjourernas namn röjas.

Som tack för din medverkan i undersökningen kommer du att få ett exemplar av vårt kandidatarbete.

Vid intresse av att medverka i vår studie och eventuella frågor hör du av dig till någon av oss eller vår handledare.

Med vänliga hälsningar

.....
Linn Allert
(mail och telefonnummer)

.....
Julia Andersson
(mail och telefonnummer)

.....
Handledare: Ing-Marie Johansson
(mail och telefonnummer)